

Gry Mette D. Haugen
Veronika Paulsen
Berit Berg

EN GOD NABO

Evaluering av Redd Barna sitt arbeid med nylig bosatte familier

Gry Mette D. Haugen, Veronika Paulsen og Berit Berg

En god nabo

Evaluering av Redd Barna sitt arbeid med
nylig bosatte familier

NTNU SAMFUNNSFORSKNING

Postadresse: NTNU Samfunnsforskning, 7491 Trondheim
Besøksadresse: Dragvoll Allé 38 B, Trondheim

Telefon: 73 59 63 00
Telefaks: 73 59 66 24

E-post: kontakt@samfunn.ntnu.no
Web.: www.ntnusamfunnsforskning.no

Foretaksnr. NO 986 243 836

NTNU Samfunnsforskning AS
Avdeling for mangfold og inkludering
Mai 2015

ISBN:
Trykk: 978-82-7570-421-2
Web: 978-82-7570-422-9
Illustrasjonsfoto:

Forord

I denne rapporten sammenfattes resultatene fra evalueringen av Redd Barnas prosjekt *En god nabo* i Bergen og i Oslo, bydel Frogner. I *En god nabo* er målet å lette integreringen ved at frivillige i Redd Barna fungerer som en god nabo og blir kjent med familiene som nylig er bosatt. Hovedmålet er å gjøre barna og familien kjent med deres nye nærmiljø, hjelpe til med å få barna i familiene ut i fritidsaktiviteter og legge til rette for at barna kan fortsette i aktiviteter etter at frivillige i Redd Barna trekker seg ut.

Evalueringen er gjennomført av NTNU Samfunnsforskning, etter oppdrag fra Redd Barna. Prosjektet er gjennomført i perioden desember 2014 til mai 2015. Målet har vært å studere hvilken betydning *En god nabo* har hatt for de involverte familiene, samt diskutere hvordan man bedre kan legge til rette for frivillig arbeid.

Forskergruppen har bestått av Gry Mette D. Haugen, Veronika Paulsen og Berit Berg. Gry Mette D. Haugen har vært prosjektleder og har hatt hovedansvaret for alle faser i prosjektet. Veronika Paulsen har bidratt både med datainnsamling og med skriving av rapporten. Berit Berg har vært prosjektets kvalitetssikrer og bidratt med faglige innspill underveis i prosjektet. Vi har intervjuet både ansatte i Redd Barna, på introduksjonsprogrammet i Oslo og Bergen, samt frivillige i Redd Barna. Vi ønsker å takke dere alle for hjelpen. Rapporten har et klart brukerfokus hvor stemmene til både barn og foreldre som har vært del av prosjektet løftes frem. En stor takk går derfor til barna og foreldrene i de 9 familiene som har bidratt ved å dele opplevelser og erfaringer og slik gitt oss et viktig innblikk i sin hverdag. Gjennom ulike fortellinger har vi fått viktige innspill og konkrete råd om Redd Barnas arbeid i *En god nabo* og om veien videre.

Vi vil takke Redd Barna for samarbeidet og håper rapporten kan være et bidrag til utvikling og videreføring av Redd Barna sitt viktige arbeid på dette feltet.

Trondheim, mai 2015

Gry Mette D. Haugen

Innholdsfortegnelse

FORORD	3
1 INNLEDNING	7
1.1 Bakgrunn og fokus for prosjektet.....	7
1.2 Rapportens målsetting, tema og problemstillinger	8
Hvordan opplever barn og deres familier den hjelpen de får av En god nabo prosjektet?	9
Hvordan opplever og erfarer frivillige i Redd Barna arbeidet med En god nabo?	10
Hvilke erfaringer har kommuneansatte med prosjektet En god nabo?	10
Fokus på «gode praksiser»	10
1.3 Rapportens oppbygging	11
2 BAKGRUNN OG TIDLIGERE FORSKNING.....	13
2.1 Bosetting og integrering	13
2.2 Deltakelse og inkludering	15
2.3 Frivillig arbeid	15
Den historiske utviklingen og frivillig arbeid i dag	15
Frivillig arbeid som supplement til det offentliges ansvar	17
Integreringsarbeid på frivillig basis	17
2.4 Integrerende og inkluderende praksiser	18
3 METODISK TILNÆRMING	21
3.1 Datamateriale.....	22
Innledende intervju/kartlegging	22
Fokusgruppeintervju med frivillige i Redd Barna	22
Intervju med barna og deres familier	22
Observasjon av hjemmebesøk	23
Oversikt over datakilder.....	23
3.2 Analyse av materialet	24
3.3 Forskningsetiske retningslinjer	24
4 ERFARINGER MED EN GOD NABO.....	25
4.1 En god nabo – det store bildet	26
4.2 Oppstartsfasen: Informasjonsarbeid, rekruttering og blandede forventinger	28

Informasjonsarbeid og rekruttering av familier	28
Blandede forventninger	31
4.3 Hjemmebesøk og hjelp i hverdagen	33
Betydning av å delta i fritidsaktiviteter	34
Betydning av økonomisk støtte	37
Betydning av merarbeid og foreldreinvolvering	38
Betydning av skole og leksehjelp	40
Betydning av «hverdagslige tatt-for-gittheter»	42
4.4 Avslutningsfasen.....	45
Å opprettholde aktivitetsnivået	46
Hvorfor blir det slutt på aktivitetene når Redd Barna trekker seg ut?.....	48
4.5 Tett oppfølging og sårbare overganger	50
Oppfølging og organisering av de frivillige.....	52
 5 OPPSUMMERENDE DISKUSJON OG ANBEFALINGER	 54
5.1 Integreringseffekter	54
Utvidelse av nettverk	54
Kunnskap om det hverdagslige	55
Frivillige organisasjoner som supplement til det offentlige	55
Økonomisk støtte.....	56
5.2 Manglede barnefokus i bosettingsarbeidet	56
5.3 «Tett på» og lokal forankring.....	57
5.4 Gode råd fra barna	58
5.5 Anbefalinger	59
 REFERANSER	 64

1 Innledning

I denne rapporten presenteres funnene fra evalueringen av Redd Barnas prosjekt *En god nabo*, som har vært gjennomført i Bergen og Oslo, bydel Frogner. Oppdraget er utført av NTNU Samfunnsforskning på oppdrag fra Redd Barna. Formålet med prosjektet har vært å vurdere betydningen av frivillig arbeid som gjennomføres i regi av Redd Barna, knyttet til inkludering av nylig bosatte familier med flyktningebakgrunn. Med utgangspunkt i informasjon fra foreldre og barn i familier som har mottatt tiltaket, frivillige i Redd Barna, samt ansatte i Redd Barna og i kommunene, har vi studert hvilken betydning tiltaket har hatt i integreringsprosessen generelt, og på barn og unges deltakelse i ulike fritidsaktiviteter spesielt.

1.1 Bakgrunn og fokus for prosjektet

Redd Barna har siden 2000 drevet aktiviteter for barn i asylmottak, men har fra 2008 i større grad også arbeidet med aktivisering av barn i familier som er i bosettingsprosessen. Tilbudene knyttet til aktivisering av barn og unge i asylmottak er varierende, men et fellestrekk har vært at aktivisering foregår i regi av frivillige organisasjoner som Redd Barna, Røde Kors, Norsk Folkehjelp og andre.

Nyere forskning viser at foreldrenes rolle forandrer seg i det man går fra å være asylsøker til å få opphold i Norge (Archambault 2011, Berg 2010, Berg & Lauritsen 2009). Som asylsøker har voksne begrensede muligheter til å ta del i det norske samfunnet og blir satt i en passiv ventetilværelse, mens myndighetene, mottak og organisasjoner tilrettelegger for at barna skal på skole, delta på fritidsaktiviteter og leve mest mulig likt som andre barn i Norge. I det en familie får oppholdstillatelse, blir rollene imidlertid snudd på hodet. Fra å være en passiv aktør forventes foreldrene nå å ta en aktiv del i det nye lokalsamfunnet de er bosatt i, og selv ta seg frem i systemet. Dette innebærer også at de selv er ansvarlige for barnas velferd og integrering. Utover skolegang, betyr dette at barnas integreringsprosess i stor grad er overlatt til foreldrene, og prisgitt deres evne til å orientere seg i et nytt samfunn i det som også er en sårbar fase for foreldrene. Det vil være utfordrende for foreldre å ivareta integreringsprosessen til barna når de selv er nye i landet og prøver å finne sin plass i samfunnet.

Kvoteflyktninger som blir bosatt direkte i kommunen, møter på mange av de samme utfordringene, og det kan være vanskelig for foreldrene å følge opp barna, da de skal gjøre seg kjent med det norske samfunnet, ikke har rukket å lære seg det norske språket og dagene gjerne er fylt opp med aktiviteter i regi av introduksjonsprogrammet.

For familier i begge grupper kan det være vanskelig å orientere seg i hvilke fritidstilbud som finnes i kommunen. Foreldrene trenger kunnskap om foreldreoppfølging, både med hensyn til påmelding, henting og bringing av barn og hva som kreves av dugnadsinnsats etc. Samtidig understrekes det i tidligere forskning at det å delta i ulike fritidsaktiviteter og det å være aktiv i lokalmiljøet er viktig for å fremme integrering (Berg 2010, Friberg 2005, Sandbæk og Pedersen 2010, Haugen m.fl. 2015). Forholdene nevnt ovenfor er bakgrunnen for at Redd Barna satte i gang arbeidet med prosjektet *En god nabo*, som evalueres i denne rapporten.

Målet med *En god nabo* er å bidra til at barna blir kjent med og trygge på sitt nye nærmiljø slik at de kommer raskt i gang med fritidsaktiviteter de ønsker å delta på. På den måten styrkes barns rett til lek og en aktiv fritid, og til å delta i kunst- og kulturliv slik det er nedfelt i barnekonvensjonens artikkel 31. Prosjektet organiseres slik at frivillige bistår familier med integreringsprosessen, ved ukentlige besøk og samvær med familien. Familiene rekrutteres ved at foreldre får informasjon om tilbudet gjennom introduksjonsprogrammet i kommunen. Videre er det et mål at foreldrene skal involvere seg i barnas fritidsaktiviteter og kjenne til forventninger og forpliktelser knyttet til det å ha barn som er med på fritidsaktiviteter, eksempelvis dugnadsarbeid. Redd Barnas arbeid skal bidra til at foreldrene på sikt skal kunne følge opp barna på aktiviteter selv eller at barna, avhengig av alder, selv klarer å komme seg til og fra ønskede aktiviteter.

1.2 Rapportens målsetting, tema og problemstillinger

Målet med evalueringen er å vurdere om og på hvilken måte Redd Barna sitt arbeid med nylig bosatte familier bidrar til at barn og unge i sterkere grad deltar i fritidsaktiviteter, og videre belyse betydningen av frivillig arbeid knyttet til integrering av nyankomne flykninger i kommunen.

I denne evalueringen har vi fokusert på det arbeidet som foregår i Bergen og i Oslo, bydel Frogner, men tilsvarende arbeid foregår også i bydel Østensjø og Trondheim kommune, samt at modellen er under utvikling i Kristiansand. De

ulike spørsmålene vil bli belyst ut fra ulike perspektiver: fra familienes perspektiv, fra de frivillige i Redd Barna og fra de ansattes perspektiv.

Hvordan opplever barn og deres familier den hjelpen de får av En god nabo prosjektet?

Forskning på bosetting av flyktninger har i liten grad fokusert på barns oppvekstsituasjon. Fokus har i første rekke vært rettet mot boligspørsmål, arbeid og gjennomføring av introduksjonsprogrammet for de voksne. Et unntak her er Josée Archambaults doktoravhandling fra 2011 som har et barnefokus. Fravær av barneperspektiv i kommunenes bosettingsarbeid kommer tydelig fram i evalueringen av Flora kommunes flyktningarbeid (Svendsen og Berg 2012). Også i andre evalueringsrapporter om bosetting kan det mellom linjene leses at barn og oppvekst har lite oppmerksomhet.

Det er barna og deres familier som nettopp er bosatt som skal integreres, og deres opplevelser er derfor viktig. Vi har derfor lagt vekt på å samle informasjon direkte fra familiene for å kunne fokusere på hvordan både barn og foreldre opplever prosessen med å være en del av *En god nabo*; rekruttering, hvordan de opplever hjemmebesøk, valg av fritidsaktiviteter og oppfølging. Videre er det viktig å få kjennskap til hvordan barna og deres familier opplever resultatet av prosessen. Med andre ord: Om man opplever at man har fått den hjelpen man hadde behov for, eller om det er hjelp man hadde ønsket å få som man ikke har fått.

Rolleforståelse har også vært et interessant aspekt i denne sammenhengen. Hvordan er barna og foreldrenes forståelse av de frivilliges rolle, og hvilke forventinger har de? FNs konvensjon om barns rettigheter, barneloven og barnevernloven understreker barns rett til å uttale seg i både rettslige og administrative saker som angår dem. Vi ville derfor undersøke i hvor stor grad barna ble involvert i arbeidet som gjøres gjennom *En god nabo* prosjektet. Brukermedvirkning handler ikke bare om å få si sin mening, men også om en aktiv involvering av mottakeren. Det var derfor viktig å undersøke om barna i familiene selv fikk være med å bestemme hvilke aktiviteter de skulle være med på eller om det var andre hensyn som ble prioritert. Videre var det interessant å se på relasjonen mellom barn og foreldre, og i hvilken grad foreldrene støttet barnas deltakelse i ulike fritidsaktiviteter. I tillegg har vi sett på hvordan familiene opplever relasjonen til de frivillige, og herunder barnas vurdering av sine forventinger, knyttet både til deltakelse i fritidsaktiviteter og oppfølging.

Hvordan opplever og erfarer frivillige i Redd Barna arbeidet med En god nabo?

I tillegg til å fokusere på erfaringene som familiene gjorde seg, har vi også fokusert på hvilke erfaringer frivillige i Redd Barna har fra prosjektet. Det er de frivillige som har den direkte kontakten med familiene og som skal koordinere, samarbeide og følge opp. Det var derfor interessant å undersøke hvorvidt de frivillige mente de hadde fått god nok opplæring av Redd Barna og om de mente de hadde et godt nok grunnlag til å gjøre den jobben de var satt til. Videre har vi sett på hvordan organiseringen av arbeidet fungerte, sett ut fra de frivilliges perspektiv? Hva var bra og hva var utfordringene? Vi har også sett på hvordan de frivillige opplevde de sin rolle som frivillig, og hvordan ble de møtt i familiene.

Videre har vi sett på hvordan de frivillige opplever at samarbeidet med introduksjonsprogrammet fungerer. Får de frivillige nok informasjon, og opplever de at familiene har fått god nok informasjon om *En god nabo* fra introduksjonsprogrammet? Fokus på de frivilliges erfaringer fra fasen da de avslutter arbeidet i de enkelte familiene har også vært viktig.

Hvilke erfaringer har kommuneansatte med prosjektet En god nabo?

Det er kommunen som gjennom introduksjonsprogrammet rekrutterer familier både i Oslo og Bergen, og slik sørger for førstehåndskontakt med familiene. Kontaktperson ved introduksjonsprogrammet har også fortløpende kontakt med familiene og kan slik bidra med viktig informasjon om hvordan prosjektet *En god nabo* fungerer, sett fra kommunens ståsted. Her har vi blant annet fokusert på rekrutteringsprosessen og den videre oppfølgingen. Fordi familiene blir rekruttert gjennom kommunen, har det også vært viktig å se på samarbeidet mellom kommune og Redd Barna som en frivillig organisasjon. Avslutningsvis i rapporten diskuterer vi hvordan dette samarbeidet kan bidra til at barn og unge i nylig bosatte familier i større grad deltar i fritidsaktiviteter i lokalmiljøet.

Fokus på «gode praksiser»

I dette prosjektet skulle vi peke på utfordringer, men samtidig ønsket vi å løfte fram eksempler på gode praksiser eller «best practice» (Green 2001). Informantene ble derfor bedt om å fortelle hva i *En god nabo* de synes har fungert spesielt godt, og hvorfor. Ved å identifisere gode praksiser er målet å beskrive prosesser som er spesielt positive og gode og slik har overføringsverdi. Med overføringsverdi mener vi ikke statistisk generalisering, men snarere

muligheten for å peke på konkrete suksesskriterier i arbeidet med å lette integrering av nylig bosatte flyktninger. Målet er å identifisere suksessfaktorer som med stor sannsynlighet også vil kunne være av betydning for andre aktører og for bosettingsarbeid generelt. I tråd med Green (2001) er det viktig å understreke at i praksis vil ingen prosjekter være vellykkede langs alle dimensjoner, men det er viktig å løfte frem delelementer i *En god nabo* som fungerer godt og som vi mener kan ha overføringsverdi til lignende prosjekt eller tiltak.

1.3 Rapportens oppbygging

Rapporten består av 5 kapitler. Kapittel to presenterer bakgrunn og tidligere forskning på feltet. Kapittel tre er beskrivelse av metode og praktisk gjennomføring av datainnsamlingen. I kapittel fire presenterer vi empirien med analyser og hovedfunn, og i kapittel fem presenteres en sammenfattende diskusjon.

2 Bakgrunn og tidligere forskning

Vi vil i dette kapitlet gi leseren et innblikk i sentrale sider ved bosetting av flyktninger i kommunene, da dette er relevant som bakteppe for rapporten. Vi fokuserer på temaer vi anser som sentrale sett i forhold til prosjektets målsetting, blant annet bosetting og integrering, deltakelse og inkludering og frivillig arbeid som supplement til det offentlige.

2.1 Bosetting og integrering

Bosetting av flyktninger er en frivillig oppgave for norske kommuner, og det er kommunene selv som vedtar hvor mange flyktninger de vil bosette etter anmodning fra IMDi¹. Bosetting av flyktninger, tidligere asylsøkere og overføringsflyktninger som har fått oppholdstillatelse, skjer gjennom et samarbeid mellom IMDi, KS, asylmottakene og de enkelte bosettingskommunene². Ved bosetting skal flyktninger tilbys gode muligheter til integrering gjennom deltakelse i kommunenes introduksjonsprogram (Ibenholt og Bakli 2009). Flyktninger skal også tilbys boliger som er egnet i forhold til deres livssituasjon og behov. Gjennom bosettingsarbeidet mottar kommunene ulike tilskudd fra staten for å dekke de tilhørende kommunale utgiftene. Integreringstilskuddet, som kommunene mottar for hver bosatte person, skal dekke utgifter til bosetting og integrering.

For flyktninger er det frivillig hvorvidt de ønsker å bli bosatt med offentlig hjelp. Dersom de velger å takke ja til bosetting med offentlig hjelp, har de rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet i inntil to år, og har rett på introduksjonsstønad. Flyktninger kan imidlertid også takke nei til offentlig hjelp (IMDi 2009). Ved å velge bort dette tilbudet sier flyktningene samtidig fra seg retten til å delta på introduksjonsprogram og å motta introduksjonsstønad. De har likevel fortsatt rett til gratis norskopplæring med samfunnskunnskap. Flyktninger gis kun ett tilbud om bosettingskommune, og dersom vedkommende takker nei til den tilbudte kommunen, må han eller hun flytte ut av mottaket, finne bolig selv og klare seg uten offentlig hjelp (Paulsen, Thorshaug og Berg 2010).

---

¹ Se <http://imdi.no/no/Bosetting/>.

² Både overføringsflyktninger og tidligere asylsøkere omtales vanligvis som flyktninger.

Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere regulerer retten til deltakelse i introduksjonsprogram og rett og plikt til norskopplæring. Fra 01.09.2004 ble introduksjonsordningen gjort obligatorisk og dette innebærer at alle nyankomne utlendinger med flyktninlignende bakgrunn mellom 18 og 55 år som har behov for grunnleggende kvalifisering, skal ha rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram. Målet er å sørge for at nyankomne får grunnleggende kunnskap om kompetanse som raskere kan gjøre dem i stand til å delta på ulike samfunnsarenaer på lik linje med majoritetsbefolkningen. Et svært viktig mål er å få de nyankomne raskt over i ordinært inntektsgivende arbeid (Lund 2006).

Deltakerne i introduksjonsprogrammet har rett på introduksjonsstønad. Den tilsvarer 2G for personer over 25 år, og 2/3 av 2G for personer under 25 år³. Denne stønaden er koblet aktivt til deltakelse i et individuelt tilpasset kvalifiseringsprogram som gjennomføres på heltid over to år med mulighet for forlengelse inntil ett år. I den innledende fasen skal deltakernes medbrakte kompetanse og behov for opplæring kartlegges. Med utgangspunkt i dette, og i samråd med deltakeren, utvikles en individuell plan for kvalifiseringen. Kvalifiseringen skal gi grunnleggende ferdigheter i norsk, grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv og forberede til deltakelse i yrkeslivet (Kavli, Hagelund og Bråthen 2007). Innholdet i selve introduksjonsprogrammet omfatter altså norskopplæring, samfunnskunnskap og arbeidslivskunnskap.

Introduksjonsstønad er i følge Kavli m.fl. (2007) en av de viktigste endringene lov om introduksjonsordning har medført både for kommunene og for deltakerne. Den representerer en type inntektssikring for nyankomne innvandrere som, i motsetning til tidligere, ikke er hjemlet i lov om sosial tjenester. Alle deltakere på introduksjonsprogrammet har rett til introduksjonsstønad for den tiden de deltar. Stønaden er individuell, og den reduseres ikke som følge av arbeid som utføres ved siden av programdeltakelse. Det er heller ingen faste tillegg i form av barnetillegg eller liknende. Introduksjonsstønaden er ment å ivareta to hovedhensyn. Den skal på den ene siden stimulere til deltakelse i program og forberede til videre arbeidslivsdeltakelse, og på den andre siden gjøre det mulig for deltakerne å forsørge seg selv. Ideelt sett skal det første hensynet ivaretas gjennom kobling mellom deltakelse og utbetalinger, der ulegitimert fravær fører til trekk i stønad. Det andre hensynet skal ivaretas gjennom størrelsen på stønaden.

---

³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/c819df6b69294a49960376d70cd22/rundskrivq202015pdf.pdf>

2.2 Deltakelse og inkludering

Studier viser at mange barn og unge fra minoritetsfamilier, i likhet med mange barn i familier med lav inntekt, deltar mindre i ulike former for kultur-, ferie- og fritidsaktiviteter (Berg 1997, 2010) og at mange minoritetsungdommer eller unge asylsøkere ofte har en hverdag preget av passivitet (Valenta og Berg 2012). Litteraturen diskuterer om det kan skyldes at slike aktiviteter er mindre vanlig i hjemlandet, at en ikke treffer gruppas interesser eller at det er mindre forståelse blant foreldrene for at barna (og i noen tilfeller jenter spesielt) skal delta i kultur- og fritidsaktiviteter (Berg 1997, 2010). I tillegg knyttes lav deltagelse til utgifter som medlemsavgifter, kostnader til klær og utstyr, turer osv. Andre studier viser at barn og unge fra familier med lav inntekt, særlig langvarig lav inntekt, deltar mindre i ulike former for kultur-, ferie- og fritidsaktiviteter (Friberg 2005, Kristofersen 2010, Gjertsen og Olsen 2011). Det gjelder også barn og unge fra minoritetsfamilier, men med store variasjoner internt i gruppa (Berg 1997, 2010). I et slikt perspektiv er Redd Barnas frivillige arbeid knyttet til integrering av bosatte familier i lokalmiljøet et viktig bidrag.

2.3 Frivillig arbeid⁴

Den historiske utviklingen og frivillig arbeid i dag

Som et utgangspunkt for evalueringen av *En god nabo* kan det være nyttig å studere hvordan den frivillige sektoren i Norge har utviklet seg, og se dette i sammenheng med den rollen frivilligheten spiller i dag. Frivillig arbeid har en lang tradisjon i Norge. På 1800-tallet var frivillighetsarbeid et ledd i byggingen av nasjonalstaten, gjennom brede, verdibaserte folkebevegelser (St. meld. nr. 39 2006-2007). Ved århundreskiftet så vi fremveksten av ulike former for sivile sammenslutninger, som sang-, musikk- og idrettsorganisasjoner. Etter hvert ble det også etablert interesseorganisasjoner for syke og funksjonshemmede. Fokus for disse organisasjonene var både å drive interessepolitikk og å produsere ulike former for velferdstjenester (for eksempel institusjonsomsorg). På 1960-tallet eksploderte antallet frivillige organisasjoner, samtidig som brukerfokuset økte og vi fikk en sterkere orientering mot egen-organisering. 1980-tallet representerte en videreutvikling av dette gjennom etablering av ulike former for selvhjelpsgrupper

---

⁴ Deler av dette kapitlet bygger på Berg og Molden (2006) og Paulsen, Thorshaug, Haugen og Berg (2012).

basert på likemannstenking. Samtidig så vi en sterk fremvekst av aksjonsgrupper (Berg og Molden 2006).

Frivillig arbeid i Norge i dag er en blanding av kultur- og idrettsaktiviteter (kor, korps, barneidrett), grasrotaktivitet (naboarbeid, velforeningsvirksomhet), interessepolitisk arbeid (for eksempel i regi av de funksjonshemmedes organisasjoner og innvandrersorganisasjoner) og profesjonelt drevet velferdsarbeid (i regi av for eksempel Røde Kors, Kirkens Bymisjon og Redd Barna). Mye av arbeidet er drevet som ulønnet arbeid, og vi finner både frivillig initiert velferdsproduksjon og offentlig initiert frivillighet innenfor dette feltet (Wollebæk og Sivesind 2010).

Rundt halvparten av Norges befolkning deltar i frivillig arbeid og 80 prosent er medlemmer i en eller flere frivillige organisasjoner⁵, noe som plasserer Norge høyt oppe på listen i internasjonal sammenheng (Wollebæk og Sivesind 2010). Nyere studier av den frivillige sektoren i Norge viser at selv om frivillig arbeid fortsatt står sterkt, er det en klart synkende andel av befolkningen som arbeider frivillig (Wollebæk og Sivesind 2010). Samtidig er nye arenaer for frivillighet blitt viktige, som for eksempel virtuell frivillighet⁶, noe som understreker den dynamiske formen ved denne sektoren. Det ser samlet ut til at de fleste bidro i medlemsorganisasjoner tidligere, og at det i dag er mer vanlig med individuell frivillighet tilknyttet blant annet frivillighetssentraler. Dette gjør det desto viktigere for de tradisjonelle medlemsorganisasjonene å styrke rekrutteringsarbeidet til sine aktiviteter.

En annen endring i den frivillige sektoren er en profesjonalisering av organisasjonene, med økende grad av fast ansatte med formell utdanning, spesialisering av administrasjonen og en tydeligere byråkratisk form (Gulbrandsen og Ødegård 2011). En ser også at lokale foreninger løsriver seg fra organisasjonene sentralt. Frivilligheten er med andre ord i stadig endring. (Paulsen m. fl. 2012).

---

⁵ http://www.frivillighetnorge.no/no/faq/om_frivillig_sektor_i_norge/#undefined

⁶ "Virtuell frivillighet" omhandler frivillig arbeid for nettsamfunn og diskusjonsfora (Wollebæk og Sivesind 2010).

Frivillig arbeid som supplement til det offentliges ansvar

Forholdet mellom offentlig virksomhet og frivillig arbeid har vært et viktig fokusområde for forskningen i Norge (Selle 1993, Lorentzen 2003). Frivillige organisasjoner er ofte avhengige av offentlig finansiering, og vil slik sett ha tette bånd til nasjonale og/eller lokale myndigheter. Det er ulike meninger tilknyttet forholdet mellom det offentlige og den frivillige sektoren. Enkelte mener at det frivillige arbeidet er blitt underordnet det offentlige, hvor blant annet vilkårene for finansiering har blitt fremtredende. Andre hevder at det er et økende samarbeid mellom partene, hvor det blir stadig vanskeligere å se forskjeller på den frivillige og offentlige innsatsen (Henriksen 1999). Selle (1993) definerte på sin side forholdet mellom det offentlige og det frivillige som «integrert autonomi», hvor det offentlige støtter frivillige organisasjoner uten å gå inn i den daglige virksomheten.

Fra flere hold blir det pekt på potensialet sivilsamfunnet – også kalt den tredje sektor - representerer i velferdsarbeidet. I debatten som fokuserer på de frivilliges rolle i velferdsarbeidet må en skille mellom en frivillig involvering som er tenkt å ta over kommunalt ansvar og en frivillig involvering som er tenkt som et supplement til den kommunale innsatsen. Visse typer reintegrerings- og rehabiliteringsarbeid er det vanskelig å drive på en formell måte. I tillegg til den offentlige innsatsen som gjøres, forutsetter deltakelse i storsamfunnet at det utvikles møteplasser. Svake sosiale bånd lar seg ikke reparere på institusjoner eller av profesjonsutøvere. Det er derfor viktig for velferdsstaten å finne frem til nye ordninger som kan aktivere ansvaret for andre i eget nærmiljø (Lorentzen m.fl. 1995). Denne type hjelp forutsetter blant annet uformelt sosialt samvær og langsiktig oppfølging som gis i ulike uformelle sosiale kontekster. Gjennom undersøkelser av frivillighetssentraler viser Lorentzen (2003) hvordan disse inngår som en koordinerende buffer mellom kommunale organ og lokale organisasjoner og andre frivillige aktører.

Integreringsarbeid på frivillig basis

Integreringsarbeid overfor flyktninger kan stå som et eksempel på et område der offentlig og frivillig innsats jobber tett sammen. Bosettings- og integreringsarbeid overfor flyktninger har siden tidlig på 1980-tallet vært en kommunal oppgave. Lokale erfaringer har vist at kommunalt integreringsarbeid kan styrkes med frivillig innsats (Valenta m.fl. 2003, Paulsen m.fl. 2012). Integrering handler om langsiktige prosesser som involverer både

enkeltmennesker, nabolag og storsamfunn. Kommunen kan legge til rette, men selve integreringsarbeidet forutsetter et bredt engasjement fra ulike aktører og på ulike arenaer. I Stortingsmelding nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle* påpekes det at det på bakgrunn av frivillige organisasjoners potensial er:

«... positivt at frivillige organisasjoner iverksetter prosjekter og aktiviteter som kan være et supplement til myndighetenes integrerings- og inkluderingsarbeid. Frivillige organisasjoner representerer mange ulike interesse- og kompetansefelt, og det kan derfor være av stor betydning at frivillige organisasjoner bruker sin spesialkompetanse, sin kontakt med ulike grupper i samfunnet og sine medlemmers ressurser på ulike områder» (St.meld. nr. 39 2006-2007: 64).

Som nevnt aktualiserer integreringsarbeid behovet for hjelp gjennom uformelt sosialt samvær som kan supplere det offentliges tilbud. Den nasjonale evalueringen av flyktningsguiden i Røde Kors (Paulsen m.fl. 2012) påpeker nettopp dette, og viser til hvordan en frivillig flyktningsguide kan bidra til å bedre språkferdigheter og være en sosial støtte. *En god nabo*- prosjektet er et godt eksempel på en slik ordning, hvor målet er at frivillige skal bidra til å bedre integrering av barn gjennom inkludering i fritidsaktiviteter. Prosjektet *En god nabo* er sånn sett et godt eksempel på hvordan frivillig innsats kan være et viktig tilleggsbidrag til den offentliges innsats.

2.4 Integrerende og inkluderende praksiser

Det frivillige arbeidet som utføres i regi av Redd Barna og andre frivillige organisasjoner kan også belyses fra en teoretisk forståelsesramme med utgangspunkt i begrepsparet inkludering og integrering. Når en på 1990-tallet byttet ut integrering med inkludering (f.eks. i skolen) var det også et perspektivskifte: En ville flytte fokus fra personen som falt utenfor til at hele miljøet må utvikles i en retning som gir plass for et større mangfold (Tøssebro 2004). Å være inkludert handler om å høre til – å være med – å føle at man er en del av felleskapet. Thor Sandmel (2014:209) peker på at selve begrepet inkludering er paradoksalt i seg selv «fordi det innebærer sin motsetning, ekskludering. I en gruppe hvor alle er inkludert, vil begrepet aldri dukke opp. Inkludering kommer bare på tale hvis noen i utgangspunktet er ekskludert». Prosjektet *En god nabo* handler nettopp om at noen barn og unge står i fare for å

bli ekskludert fra ulike arenaer og at man derfor må arbeide med å fremme *inkluderende praksiser*.

I følge Skogdal (2014:41) kan *inkludering* sees både som «et ideal og en visjon, noe abstrakt som skolen og samfunnet skal sikte mot, mens *deltakelse* kan forstås som den konkrete og mer målbare dimensjonen av inkludering i praksis». Man forstår altså inkludering som viktigheten av å være sammen med andre og bygge varige vennskap, samt dele erfaringer og bli anerkjent som en del av felleskapet. Det understrekes videre at et viktig kriterium for inkludering er at man bør bli savnet når man ikke er til stede (op.cit.). I følge Ainscow og Miles (2008) handler inkludering i et overordnet perspektiv om å fremme deltakelse og læring i et samfunn for alle, blant annet ved å anerkjenne både forskjellighet og mangfold. Anerkjennelse vil også være et viktig perspektiv i Redd Barna sitt arbeid med *En god nabo*.

Skolen har en sentral rolle både i teorier om inkludering ved å være en viktig arena for sosial samhandling, sosial organisering og for både formell og uformell læring av språk og kulturelle koder. I følge Eriksen og Sajjad (2011:38) «representerer skolen en gråsoner mellom det private og det offentlige». Også i skolesammenheng diskuteres skillet mellom inkludering og integrering. Blant andre har Lundh m.fl., (2014) understreket at skillet mellom integrering/inkludering innebærer en større bevissthet omkring skillet mellom fysisk innlemmelse i betydningen tilstedeværelse i klasserommet, kontra reell samhandlende deltakelse og tilhørighet til majoritetsgruppen. Barnas følelse av tilhørighet og reell samhandlende deltakelse blir dermed ett av flere viktige kriterier knyttet til forståelsen av hvorvidt arbeidet i *En god nabo* kan sies å være vellykket eller ikke.

3 Metodisk tilnærming

Når det gjelder evaluering av ulike tiltak og prosjekter skilles det i faglitteraturen gjerne mellom summativ og formativ evaluering (Baklien 2000, Lindøe, Mikkelsen og Olsen 2002). Den formative forskningen assosieres med konstruktiv dialog og samhandling mellom forskeren og aktøren som implementerer prosjektet, og har gjerne fokus på prosessen samt hva som videre kan gjøres for å styrke tiltaket ytterligere. Summativ evaluering assosieres med en mer distansert rolle hvor forskeren er koblet til feltet med et klart definert måleapparat, for eksempel spørreskjema, intervjuguide eller lignende, og har mer fokus på resultatet eller effekten av tiltaket (Lindøe m.fl. 2002). I de senere år har man imidlertid ikke vært like opptatt av å skille mellom de ulike evalueringsformene. Årsaken er for det første at de to formene griper naturlig inn i hverandre, og for det andre fordi rene effekt- eller prosesstudier sjelden er ønskelig (op.cit).

I denne evalueringen har vi hatt fokus på «gode praksiser». Vi ønsket å få fram eksempler som kan belyse forskjellige måter å jobbe på – eksempler som hver for seg kan fungere som inspirasjonskilde for andre. Vi har både sett på selve *prosessen* hvordan foregår (sam)arbeidet med den enkelte familien, og på *effekten* Redd Barna-prosjektet har hatt for den enkelte familie. Vi har lagt vekt på dialog og samhandling med alle involverte, både ansatte, frivillige og familier som har vært del av Redd Barna-prosjektet.

Prosjektet er organisert med utgangspunkt i et kvalitativt design, og datainnsamlingen har primært foregått ved hjelp av kvalitative intervju, både i grupper og individuelt. Det ble gjennomført fokusgruppeintervju med frivillige i Redd Barna, samt individuelle intervju med kommuneansatte, ansatte i Redd Barna, og familier og barn som har deltatt i prosjektet. Videre følger en nærmere beskrivelse av datainnsamlingen.

Ulike innvandrergreper kan oppleve ulike utfordringer, og utvalget i denne evalueringen er ikke representativ for alle innvandrere som har vært en del av Redd Barna prosjektet, ei heller ikke for innvandrere som bosettes i Oslo og Bergen. Vi har rekruttert et strategisk utvalg (Mason 2005; Thagaard 2010) og lagt vekt på å sikre variasjon langs noen sentrale dimensjoner som nasjonalitet, familiesituasjon og botid. Det er samtidig slik at det å være ny i Norge kan by på felles utfordringer, og i tillegg til å vise til variasjoner i materialet har vi også lagt

vekt på å vise til dimensjoner som trer frem som fellestrekk eller er gjennomgående i materialet.

3.1 Datamateriale

Innledende intervju/kartlegging

Ansatte i Redd Barna og kommuneansatte som arbeider med introduksjonsordningen både i Bergen og Oslo ble intervjuet i den innledende fasen av prosjektet. Slik kunne vi danne oss en oversikt over mål, virkemiddel og praksis i prosjektet *En god nabo*. Ved Redd Barna i Oslo fyller de frivillige ut et spørreskjema etter å ha avsluttet arbeidet i en familie. Vi fikk tilgang til noen anonymiserte utgaver av disse utfylte skjemaene. Gjennomgangen av disse skjemaene, samt intervju med ansatte, ga oss nyttige innspill til utarbeidelse og nyansering av både problemstillinger og intervjuguider.

Fokusgruppeintervju med frivillige i Redd Barna

Med fokusgruppeintervju mener vi intervju hvor flere mennesker (4-6 personer) diskuterer et tema med en forsker som ordstyrer. Fokusgruppeintervju benyttes særlig når en ønsker å kartlegge en kollektiv praksis hvor gruppeintervju vil gi en tilgang på deltakernes innbyrdes erfaringer, forbindelser og handlingsmåter (Hoel og Hvinden 1990). Fokusgrupper bidrar til å «få gjort eksplisitt holdninger eller meninger som er bærende i dette systemet uavhengig av om enkeltpersoner artikulere dem» (op.cit. s 137). Dette innebærer at de frivillige kan ha en felles forståelse av hva som ligger av muligheter og barrierer i prosjektet, og det er denne typen felles forståelse vi ønsker å løfte frem. I prosjektet *En god nabo* er frivillige i Redd Barna organisert med fire personer i hver gruppe knyttet til den enkelte familie. Vi forsøkte å rekruttere både frivillige som har jobbet med samme familie, samtidig som det var viktig å ha informanter med erfaring fra ulike familier. Vi har foretatt to fokusgruppeintervju med frivillige i Redd Barna fra Oslo og to fra Bergen, til sammen 16 personer. Rekrutteringen foregikk gjennom kontaktpersoner i Redd Barna.

Intervju med barna og deres familier

Det ble videre rekruttert familier som er del av eller har vært del av *En god nabo* prosjektet. Vi la vekt på å rekruttere et strategisk utvalg (Mason 2005), dvs. både familier som kan sies å ha fått god hjelp av prosjektet og familier som ikke i like stor grad har benyttet tilbudet, for slik å kunne beskrive ulike opplevelser og

praksiser. Vi ønsket også variasjon knyttet til hvilken fase i prosjektet familien befant seg i, og ville derfor ha informasjon både fra familier som var helt i oppstartsfasen og familier som har avsluttet prosjektet.

Vi gjennomførte intervju med fire familier i Oslo og fem familier i Bergen (til sammen 24 personer). Vi har snakket med både foreldre og barn. Når det gjelder den praktiske gjennomføringen av intervju med barna tok vi hensyn til den enkelte familie og deres ønsker og behov. I alle familiene har foreldrene vært til stede når vi har snakket med barna.

For at familiene skal bevare anonymiteten har vi i fremstillingen som følger ikke oppgitt bakgrunnsopplysninger som landbakgrunn, bosted, etc., og i noen tilfeller kan også en sportsgren være byttet ut med en annen. Det bør videre nevnes at vi naturlig nok ikke har informasjon fra eller om familier som har takket nei til å delta i *En god nabo*. Det gjør at deres synspunkter kun kan fremkomme via andre som referer til dem.

Observasjon av hjemmebesøk

I tre familier var vi til stede sammen med frivillige fra Redd Barna og fikk slik muligheten til å observere hvordan de frivillige i Redd Barna arbeider.

Oversikt over datakilder

Rapporten bygger på følgende kilder:

- Gjennomgang av spørreskjema fylt ut av frivillige som har jobbet med *En god nabo* og intervju/samtaler med ansatte i Redd Barna.
- Intervju med ansatte i Bergen og Oslo kommune (4 informanter).
- Intervju med frivillige i Redd Barna (til sammen 16 informanter hvorav noen er intervjuet flere ganger). Vi har intervjuet frivillige med ulike erfaringer. Noen er relativt nye og har bare vært med ett års tid, mens andre har jobbet som frivillige i en årrekke og har erfaringer med andre tiltak enn *En god nabo*. Noen har også erfaringer fra andre typer frivillige organisasjoner.
- Observasjon av frivilliges møte med familien (tre familier).
- Intervju med foreldre og barn i 9 ulike familier, fire bosatt i Oslo og fem i Bergen. Til sammen 12 foreldre og 13 barn ble intervjuet (til sammen 25

informanter). I noen av familiene var det barn til stede under intervjuet som ikke selv deltok. I to av intervjuene ble det benyttet tolk. Familiene hadde ulik fartstid med *En god nabo*, noen var helt i oppstartsfasen, mens i andre familier var prosjektet avsluttet. Familiene har også ulik landbakgrunn.

3.2 Analyse av materialet

Analysene av det kvalitative materialet ble i hovedsak gjennomført i to omganger. Innledningsvis ble de enkelte intervjuene analysert hver for seg (Miles and Huberman 1994:174) primært ved å bruke åpen koding. Her gikk vi gjennom både fokusgruppe- og individuelle intervju fra de ulike informantgruppene (både familier, frivillige og ansatte) og foretok en foreløpig systematisering av materialet knyttet til ulike hovedtema (som organisering av *En god nabo*, oppstartsfasen, hjemmebesøksfasen og avslutningsfasen). Videre ble det foretatt en «på tvers» analyse (Miles og Huberman 1994:174) hvor vi analyserte dataene fra de ulike informantene i sammenheng. Slik fikk vi identifisert tema som gikk igjen i flere intervju og dermed fremsto som viktig i en mer overordnet sammenheng. Her kunne vi for eksempel identifisere undertema knyttet til oppstartsfasen som «rolleforventninger», et tema som gikk igjen som en rød tråd i flere intervju og fra ulike informantgrupper. Sistnevnte del av analysene ble i hovedsak gjennomført ved at forskergruppen hadde analyseseminar der man i felleskap gikk gjennom det samlede materialet og diskuterte funn, tolkninger og mulige sammenhenger.

3.3 Forskningsetiske retningslinjer

Prosjektet er anbefalt av Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) og følgende punkter representerer våre overveielser i forhold til viktige prinsipielle aspekter: I) Informantene er informert om prosjektets mål og hensikt, II) Informantene er informert om at deltakelse er frivillig og at man til en hver tid har rett til å trekke seg, og III) Alle informanter må gi informert samtykke for å delta. Informert samtykke til frivillig deltakelse i undersøkelsen ble innhentet i tråd med forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap (Thagaard 2008) og med retningslinjer for inklusjon av barn i samfunnsvitenskapelig forskning (Backe-Hansen 2009).

4 Erfaringer med *En god nabo*

En god nabo er organisert slik at frivillige bistår familier med integreringsprosessen, ved ukentlige besøk og samvær med familien. Familiene rekrutteres ved at foreldre får informasjon om tilbudet gjennom introduksjonsprogrammet i kommunen. Om familien vil delta i prosjektet arrangeres et møte mellom familien og de frivillige i Redd Barna. I det første møtet benyttes det tolk for å sikre at all informasjon når fram. Familiens kontaktperson ved introduksjonsprogrammet deltar også i dette første møtet.

Neste ledd i prosessen er at frivillige fra Redd Barna drar hjem til familiene, snakker med dem og blir kjent med både foreldre og barn. De frivillige vil sammen med familien, kartlegge hvilke aktiviteter som tilbys i nærmiljøet, og bistår så familien med eventuelle prøvetimer, påmelding, betaling av kontingent osv. Sammen finner de passende aktiviteter for barna og de frivillige følger så barna på aktiviteter inntil det er etablert gode rutiner slik at barna kan gå alene eller med følge av foreldrene. Etter en periode, som kan varieres fra 3 mnd. til over ett år, når barna og familiene klarer seg uten bistand fra de frivillige, trekker de frivillige seg ut. Mange frivillige går så over for å bistå en ny familie.

Alle som ønsker å være frivillige i Redd Barna må gjennomføre et obligatorisk informasjonsmøte (felles for alle som jobber som frivillige i Redd Barna). Deretter holdes det en opplæringskveld om *En god nabo* der fokuset er rettet mot generell kompetanse om innvandring og bosetting av flykninger. Som nevnte er et av målene med prosjektet å knytte barna med på en organisert fritidsaktivitet, men det er samtidig en verdi i seg selv at de får muligheten til å bli kjent med de frivillige⁷. Slik sikrer man at de som skal jobbe som frivillige har noe kompetanse knyttet til bosetting.

I de fleste tilfeller har man relativt mange frivillige per familie – tre eller fire frivillige bistår den enkelte familie. I følge Redd Barnas retningslinjer skal man alltid være minst to når man er sammen med barna i en familie, og den typiske frivillige er en ung kvinnelig student, men man har også unge menn og pensjonister i frivillighetskorpset. Slik har hver familie en liten gruppe med

---

⁷ Under opplæringen til frivillige fokuseres det på to faser: 1) Bli kjent fasen. Her blir man kjent, kommer hjem på besøk, viser barna og familien deres nye nærmiljø og kartlegger hva som finnes i deres nærområde av aktiviteter. 2) Her vil man knytte barna til en organisert fritidsaktivitet ved å avtale prøvetime med trener, bistå med innkjøp av nødvendig utstyr, følge til og fra aktivitet til gode rutiner er etablert.

frivillige, og arbeidet Redd Barna gjør blir mindre sårbart ved sykdom og frafall og man sikrer slik en kontinuitet i oppfølgingen av familiene.

I dette kapitlet presenterer vi informantenes erfaringer med prosjektet. Kapitlet innledes ved at vi viser det store bildet – slik det fremtrer når vi ser det samlede datamaterialet under ett. Videre presenterer vi noen erfaringer knyttet til oppstartsfasen, hvor vi fokuserer på rekruttering av familier, betydning av informasjon og ulike forventninger knyttet til prosjektet. Videre presenteres funn knyttet til hjemmebesøksfasen, og her med særlig fokus på rolleavklaringer, oppstart og oppfølging av aktiviteter. Deretter ser vi på erfaringer fra de familiene som ikke lenger tar del i *En god nabo* og diskuterer hva som kjennetegner fasen etter at Redd Barna har trukket seg ut. Avslutningsvis peker vi på tett oppfølging og sårbare overganger som viktige elementer i prosessen.

4.1 *En god nabo* – det store bildet

Når vi ser informasjon fra både familier, frivillige og ansatte i sammenheng er det generelle bildet at *En god nabo* er et prosjekt som fungerer godt. Sitatene under fra to av de ansatte i kommunene er illustrerende:

- A. *Vår oppfatning er at det fungerer veldig bra...vi har egentlig ikke noe negativt å si om dette prosjektet...dette er et prosjekt det går bra med!*

- B. *Det er viktig å være positiv til dette prosjektet, det er meget bra resultater. Det er rett og slett et veldig viktig arbeid og det er utrolig viktig å kunne investere i barna.*

De ansatte i kommunene legger vekt på at arbeidet som gjøres i regi av Redd Barna har stor betydning for integreringsarbeidet særlig fordi de frivillige kommer «tett på» familiene og derfor har muligheten til å utgjøre en forskjell. Det fokuseres på viktigheten av denne typen frivillig arbeid og videre at fokuset på barna er viktig.

I alle 9 familiene vi snakket med var både foreldre og barn stort sett svært fornøyd med innsatsen fra Redd Barna. I de aller fleste familiene hadde også barna kommet seg ut i aktiviteter og sitatet nedenfor fra en av mødrene er illustrerende for de generelle tilbakemeldingene fra familiene:

Vi er veldig fornøyde med den innsatsen Redd Barna har gjort (...). Jeg har fått masse hjelp! De har vist oss steder og aktiviteter... de var på bowling, på ski, på skøyter, på svømming. Det var veldig bra at de kom hjem til oss og vi fikk økonomisk støtte til å bli med på aktiviteter.

Alle foreldrene vi snakket med ville anbefale *En god nabo* til andre familier og ga tilbakemeldinger som «vi er 100 prosent fornøyde» og «vi vil anbefale Redd Barna til andre – absolutt!» var gjennomgående. Følgende sitatet fra en av mødrene oppsummer det de aller fleste foreldrene vi snakket med poengterte – innsatsen fra de frivillige i Redd Barna var helt avgjørende for at barna skulle komme seg ut i aktiviteter:

Hvis det ikke hadde vært for at Redd Barna kom hjem til oss så tror jeg ikke barna våre hadde kommet seg ut i aktiviteter!

Også barna var fornøyde med å være del av *En god nabo* og de fleste barna la vekt på at det å komme seg ut i aktiviteter var viktig. Da vi spurte hva som var bra med Redd Barna var et gjennomgående svar: «alle aktivitetene – det var det beste». I tillegg var også tilbakemeldinger om viktigheten av å ha noen å snakke med og noen som kom hjem til dem gjennomgående, som her illustrert i et sitat fra en jente på 9 år:

Det beste var at de kom hjem til oss, og hvis vi trengte hjelp så hjalp de oss... og hvis vi trengte trøst så trøstet de oss.

I noen av familiene fungerte *En god nabo* etter målsettingen om å få barn ut i aktiviteter, samt opprettholde aktivitetene etter at frivillige fra Redd Barna hadde trukket seg ut, som illustrert i sitatet under fra en tenåringsjente:

De [frivillige fra Redd Barna] fulgte oss mange ganger...for vi skjønte ikke veien. De fulgte oss kanskje et halvt år...og så kunne vi gå selv. Nå går vi selv...eller hvis vi skal til byen så tar vi bussen.

I andre familier var det vanskelig å opprettholde aktivitetene etter at Redd Barna hadde avsluttet sitt engasjement, men det er viktig å understreke at også disse familiene rapporterte at de likevel hadde hatt stor hjelp av *En god nabo*. Dette kommer vi tilbake til i kpt. 5.

De frivillige på sin side forteller om et godt organisert prosjekt og viser stor glede ved å få arbeide med *En god nabo*. Noen har fortsatt kontakt med familier de har jobbet med for flere år siden. I rapporteringene fra de frivillige understrekes det at de har fått god oppfølging fra de ansatte i Redd Barna når de har hatt behov for det. Tilbakemeldinger som «de ansatte er tilgjengelige og svarer raskt på spørsmål, de er der når vi trenger dem» var gjennomgående. De frivillige opplever at de kan ta kontakt om både små og store ting. De beskriver dessuten at de ansatte stiller opp eller tar over når noe blir vanskelig, både når det gjelder små formaliteter knyttet til introduksjonsordningen eller påmelding til en aktivitet, men også alvorlige hendelser som i noen få tilfeller har endt med bekymringsmelding til barnevernet.

Selv om «det store bildet», sett fra ulike perspektiver, er at *En god nabo* er et prosjekt som fungerer godt og etter hensikten, så er det variasjoner og nyanser i tilbakemeldingene som er viktige å drøfte. I det følgende vil vi presentere empiriske funn knyttet til ulike faser i prosjektet; oppstartsfasen, hjemmebesøksfasen og avslutningsfasen.

4.2 Oppstartsfasen: Informasjonsarbeid, rekruttering og blandede forventinger

Informasjonsarbeid og rekruttering av familier

Som nevnt innledningsvis blir familiene som er med i *En god nabo* rekruttert via introduksjonsprogrammet, og både ansatte i Redd Barna og kommunen vektlegger verdien av dette samarbeidet for å nå ut med informasjon til de familiene som er aktuelle. Ideen er at alle barnefamilier som skal bosettes skal få informasjon om prosjektet og tilbud om å bli med. Det er imidlertid familier som takker nei til å bli med, på tross av at man tenker at dette er familier som kunne ha god nytte av å være med i *En god nabo*. Det kan være ulike grunner til dette, men det er gjennomgående i intervjuene med både ansatte og foreldre er at klar og tydelig informasjon om tilbudet er viktig for at familiene skal si ja. Det går frem av materialet fra familiene at flere av foreldrene var skeptiske til tilbudet fordi de ikke visste hva «Redd Barna» egentlig stod for, og noen trodde at Redd Barna var det samme som barnevernet. Flere beskriver at det er mye sladder og negative historier om barnevernet, og at dette bidrar til at en del sier nei til

tilbudet fra Redd Barna. En av mødrene vi snakket med svarte følgende da vi spurte om det var noe hun ville legge til før vi avsluttet:

Ja, det er viktig at dere informerer godt. Jeg kjenner flere familier som har takket nei til tilbud fra Redd Barna fordi de blander sammen Redd Barna og barnevernet...de tror det er barnevernet som skal komme på besøk og det vil de ikke...fordi de har hørt dårlige rykter om barnevernet.

En annen mor foreslår at Redd Barna kanskje bør tenke på å skifte navn og forklarer hvorfor:

Redd Barna...hva betyr det liksom...skal man redde barna...redde dem fra foreldrene?

Noen av foreldrene legger videre vekt på at det trengs mer generell informasjon om prosjektet *En god nabo*. En mor som selv hadde fått hjelp i lang tid sa det slik:

*Kvinner er ulike...noen vil ikke ha hjelp i hjemmet sitt...så kanskje trenger noen noe mer informasjon om hva Redd Barna egentlig er, slik at det blir lettere for dem å svare ja. For det er **veldig bra** å få hjelp til aktiviteter og barna trenger også hjelp til lekser...særlig den første tiden.*

Også blant de frivillige rapporteres det om familier som har misforstått informasjonen om prosjektet. En av de frivillige forteller:

Oppstarten i C-familien var litt vanskelig, for de ville egentlig ikke ha noe med Redd Barna å gjøre. Jeg tror de hadde misforstått i den introduksjonsamtalen hva det var vi gjorde og de følte seg kanskje litt tvunget til å være med. Det var litt sånn kommunikasjonssvikt, for de trodde jo at vi var litt sånn barnevern (...) Og der måtte vi bare trekke oss ut, og så tok vi kontakt med de som hadde rekruttert dem.

Eksemplet over er ikke illustrerende for flertallet av familiene, men det viser at det er utfordringer allerede på rekrutteringsstadiet, og at god og tydelig informasjon er viktig for å rekruttere familier som kan ha glede av prosjektet.

Mens det i noen familier handler om at informasjonen har vært mangelfull, er det også tegn som tyder på at ikke alle familier har mottatt informasjon om *En god*

nabo. I en familie var følgende sitat svaret vi fikk da vi spurte om det var noe de mente kunne gjøres bedre. Far i familien forklarte:

Kanskje ett tlf. nr. hvor vi kan komme med forslag til hva Redd Barna kan gjøre, og et tlf. nr. hvor vi kan rekruttere flere familier. Jeg vet i alle fall 5 familier som kunne trenge hjelp fra Redd Barna, men som ikke vet om prosjektet. Det burde være mer informasjon om Redd Barna prosjektet!

Foreldrene i denne familien la vekt på at det var for lite informasjon om prosjektet fra NAV og introduksjonsprogrammet sin side, og at de synes «dette er synd da prosjektet er veldig positivt». Flere familier la vekt på at det burde informeres mer om prosjektet og at de kjente andre innvandrere som kunne dratt nytte av *En god nabo*. I en familie svarte mor følgende da vi spurte om det var noe Redd Barna kunne gjort annerledes:

Nei, det måtte være å anbefale det til absolutt alle! Skulle forklart alle familiene om hvordan det er å få hjelp slik at de tar i mot hjelp, for alle trenger det!

Informasjon og rekruttering av familiene var også ett tema som kom til uttrykk i intervjuene med de ansatte i kommunen:

Vi har en jobb å gjøre når det gjelder å selge inn tilbudet til familien: De møter 4 frivillige og da kan de føle seg helt overrumplet...og da blir det ikke noe samarbeid for de må være med på hele pakken. Det er viktig at foreldrene er med for ofte er aktivitetene sammen med foreldrene og de frivillige skal også være med i familien.

Mange familiene takker imidlertid ja til å bli med, og kontakten starter dermed med et møte mellom frivillige, foreldre og kontaktperson ved introduksjonsprogrammet. For å sikre at all informasjon til foreldrene blir kommunisert riktig benyttes det som regel tolk⁸ i dette første møte. Etter møtet på introduksjonssenteret drar de frivillige ukentlig hjem til familiene. Som nevnt er målet med tiltaket å få barna med på organisert aktivitet, og videre at de på sikt skal kunne dra på aktiviteter uten hjelp fra de frivillige i Redd Barna. Både foreldre og frivillige understreker viktigheten av tydelig og god informasjon om hva tilbudet fra Redd Barna omfatter. Den første informasjonen legger grunnlaget for motivasjonen til å bli med og for forventningene familien har til

---

⁸ I noen familier snakker man godt engelsk og det er derfor ikke behov for tolk.

tiltaket. Det går imidlertid tydelig frem i materialet at forventningene til hva de frivilliges oppgaver er, og hvilken rolle de egentlig har, kan tolkes og forstås ulikt.

Blandede forventninger

Flere av de frivillige mener at tydelig informasjon og rolleavklaring er den største utfordringen de har, og dette var ett tema som ble understreket i alle fokusgruppeintervjuene. Sitatet under fra en av fokusgruppene med frivillige i Redd Barna er illustrerende:

A: Det går litt på sånn kommunikasjon og forventningene de har på forhånd. Det er der jeg har hatt problemer av og til. De kan ha fått beskjed flere ganger, men de har ikke fått tak på det på en måte. Så det er viktig at man avklarer forventningene fra starten (...) Vi har blant annet hatt en familie nå hvor hun kanskje har trodd at vi skal fungere som en slags barnevakt og at vi skal liksom komme og hente barnet og følge på fritidsaktiviteter hver gang sånn at hun ikke trenger å være der. Og vi har forklart at det er ikke meningen, og at det skal være et prosjekt hvor barnet får hjelp inn i en aktivitet. Så det er kanskje der man må gjøre noe, at man må si klart på forhånd hva det er, sånn at de ikke misforstår. B: Ja, forventningsavklaring. A: Ja, det er viktig! Og det er den informasjonen da. Jeg vet ikke helt hvordan de gir den informasjonen. C: Ja, jeg har hørt mange som sier det samme.

Slik det kom frem i intervjuene med de frivillige kunne det også være noe uklart hva deres mandat egentlig var. Sitatet nedenfor er fra ett av gruppeintervjuene:

Det var og litt uklart mandat innad i gruppen... litt ulike oppfatninger... jeg synes selv det var litt uklart fra Redd Barna sin side... og fra flyktningkonsulenten...hun ville at far skulle ha en barnevakt som kunne avlaste han...hun så hans behov... Redd Barna så barna sine behov...vi hadde våre behov. Jeg ble litt overrasket da vi hadde møte med intro programmet. Hun håpet at vi skulle avlaste far, mens målet til RB slik vi oppfattet det var at han selv skulle ta med barna på aktiviteter.

Uklarhet rundt rollene til de frivillige var et tema som gikk igjen i flere omganger og i flere varianter. Variasjonen i forståelsen av hva de frivilliges rolle skulle være kunne strekke seg fra på den ene siden «å være barnevakt» som vist over, til

på den andre siden «å være en ekte venn». Slik temaet kom opp blant de frivillige var dette av og til en vanskelig balansegang:

Det var en familie vi jobbet med hvor ungene var ganske store, så de var ikke så veldig langt unna oss i alder. Så hver gang vi kom så «bondet» vi veldig med dem. Og da var det litt vanskelig å skille mellom det å på en måte bli venner og det å hjelpe familien. For de hadde jo småsøsken og det var de vi hjalp egentlig. Men de inviterte oss jo da med på sånn bursdag, og så spurte de om vi skulle gå på kino sammen (...) Det ble litt sånn at de trodde at vi hadde blitt venner, og de spurte om de kunne komme på besøk til oss fordi vi hadde jo vært hos dem så mye. Så da måtte vi avgrense oss veldig. Og det ble litt vanskelig, å skille mellom venn og frivillig.

Det er stor enighet blant de frivillige om at klar og tydelig informasjon er viktig for å sikre at familiene har realistiske forventninger til hva de frivillige kan bidra med. Rolleavklaring er også viktig for at familien skal vite hva som forventes av dem i relasjonen til den frivillige.

Hver gang vi kom så kom vi liksom til masse mat. Og det er jo koselig det, men det er ikke det som er poenget. Poenget er ikke at vi skal ha festmåltid hver gang vi kommer. Så det måtte bli en avklaring da, på at vi er her for å hjelpe barna hovedsakelig, så kan vi gjerne svare på det selvfølgelig. Men der var det alltid sånn at når vi ringte på så tok det alltid stort sett 5-10 minutter før de åpnet, og da hørte du at de ryddet og sånn. Så en avklaring da, på at vi er ikke der for å dømme dem, vi skal ikke skrive noen rapport eller noe. Vi er her for barnas skyld. Det er ikke noe å være redd for, vi er ikke ute etter deg, vi skal ikke vurdere deg. Så det er det med forventningsavklaring da.

Som vist kunne de de frivillige oppleve at familiene hadde varierende og noen ganger uklare forventninger til dem. Samtidig kom det også frem i intervjuene med de frivillige at det ikke alltid var like lett å sette grenser, selv om de kunne ønske å gjøre det. Sitatet under er fra ett av fokusgruppene med frivillige.

Man må tett på for å få tillit...og man må ha tillit for å kunne ta med barna ut. Når du vet at de ikke får betalt regningen får du det vont med det. Og når du kommer hjem og det er 10 grader i leiligheten fordi regningen ikke er betalt...da vet du at dette ikke er noe som går over av seg selv. Det er rett og slett for lite penger og man tar på seg tre lag med

klær når man skal dit fordi det er for kalt. Du klarer jo ikke å legge det fra deg...man trekkes inn. Det er en bekymring, ja det er det!

Sitat over illustrerer det mange av de frivillige uttrykte, at de var klar over sine roller og hvilke forventinger som var knyttet til denne, men de kunne ofte få samvittighetskvaler hvis de kun skulle holde seg til det «opprinnelige oppdraget».

Man går tross alt inn i hjemmet til folk...og hvis man er der og de spør om hjelp så hjelper man til. Det var også ofte at vi spurte dem om alt var i orden ellers...og da kunne det være et brev de ikke forsto...og da, ja det er et brev, ja vi får se på det da.

De fleste frivillige hadde hjulpet til med mange forskjellig oppgaver, rett og slett fordi det var vanskelig å la det være eller si at dette må dere ta opp med noen andre. Samtidig var det flere som fortalt at hvis det «skled ut» kunne de be foreldrene kontakte sin kontaktperson for å få ytterligere hjelp.

Selv om det til en viss grad ble rapportert om uklarerheter knyttet til de frivilliges roller og forventinger til prosjektet, var hovedinntrykket at rolleavklaringen var grei. I de fleste familiene vi snakket med var både foreldre og barn klar over at hovedhensikten var at de frivillige skulle bistå med å få barna med på aktiviteter. Det ble også understreket, både fra ansatte i Redd Barna og fra de frivillige, at de frivillige må ha handlingsrom og mulighet til fleksible ordninger i de enkelte familiene. Både de frivillige og familiene er forskjellige og man må «prøve seg litt fram» i de enkelte familiene. Mulighet til fleksibilitet ble vektlagt som en positiv faktor fordi familiene kunne være svært ulike og ha ulike behov, og mulighet for fleksibilitet og individuell tilrettelegging ble slik fremholdt som positive faktorer.

4.3 Hjemmebesøk og hjelp i hverdagen

Alle familiene vi intervjuet var utelukkende positive til at de frivillige kom hjem til dem. Det ble fortalt om barn som gledet seg til besøk, i familier som ikke lenger var en del av prosjektet savnet man kontakten med de frivillige, mens andre hadde opprettholdt kontakten etter at prosjektet formelt var over, som vist i følgende sitat fra en av mødrene:

Det var koselig at frivillige kom hjem. Vi har fremdeles kontakt.

De første ukene brukes gjerne til at de frivillige skal bli kjent med familien og deres behov, og flere av de frivillige snakket om at det er viktig å bruke tid på denne fasen. Selv om fokuset i utgangspunktet er på barna har de frivillige også mye kontakt med foreldrene. Det kan ofte ta litt tid før familien forstår hva som er målet med hjemmebesøkene. Det fortelles om episoder hvor foreldrene for eksempel tror de frivillige bare skal være på besøk og underholde barna eller at de skal bistå foreldrene som trenger hjelp til mye i hverdagen – fra å forklare hvordan man bruker nett-bank eller kjøpe billetter på trikken, til å forklare hva et foreldremøte er. Samtidig var det å få barna ut i aktiviteter et hovedfokus både hos de frivillige og også etter hvert hos familiene.

Betydning av å delta i fritidsaktiviteter

Som nevnt er målet med *En god nabo* at barna er med på organiserte aktiviteter og at de på sikt skal kunne dra på aktiviteter uten hjelp fra de frivillige. Det varierer også hvor mye tid det går før man får barna ut i aktiviteter, men det rapporteres både fra frivillige i Redd Barna, ledelsen og ansatte ved introduksjonsordningen, at barna etter hvert kommer seg ut i aktiviteter slik målet med prosjektet er. Dette blir bekreftet av de kommuneansatte:

Vi vet det virker da vi får svært gode tilbakemeldinger fra familiene.

Også i familiene er en gjennomgående tilbakemelding at hjelpen fra Redd Barna har vært helt avgjørende for at barna har kommet i gang med aktiviteter. Følgende sitat fra en av mødrene er illustrerende for flere av tilbakemeldingene fra familiene:

*Det er på grunn av Redd Barna at ungene mine kommer seg ut i aktivitet!
De ville ikke kommet seg i aktivitet hvis det ikke var for Redd Barna. De ville ikke kommet seg ut ellers.*

Et viktig element knyttet til aktiviteter er at barna selv skal være med å velge hvilke aktiviteter de vil være med på. Evalueringen viser at barna i stor grad får være med å bestemme hvilke aktiviteter de vil delta på. Både i intervju med frivillige og med familiene går det fram at de frivillige spør både barn og foreldre hva barna liker å gjøre, om det er noe de er spesielt opptatt av, eller om det er en

spesiell type sport de har lyst til å begynne på. Dette blir bekreftet i intervju med noen av barna som illustrert under:

- A. *De spurte oss om ulike aktiviteter og hva vi likte å gjøre og sånn... hvis vi ikke visste så foreslo de noen ting og spurte om vi likte det.*
- B. *De spurte oss hva vi hadde lyst til å gjøre og når jeg ville på svømming så hjalp de oss med å finne ut hvor det var svømmetrening og sånn.*

Tilbakemeldingene fra familiene hvor barna har kommet seg ut i aktiviteter er utelukkende positive, både sett fra foreldrenes og barnas ståsted. Flere av de frivillige snakker også om smitteeffekten innad i familien. Når ett av barna har blitt med på en aktivitet blir ofte andre søsken inspirert og vil gjerne følge på. I en familie med fire barn svarer barna i kor når vi spør hva det beste med Redd Barna var:

Det beste var alle aktivitetene. Svømmekurset! Håndballen! Det var gøy!

Som vist innledningsvis er det å være med på ulike former for fritidsaktiviteter en viktig faktor i integreringsprosessen og dette kommer også tydelig til uttrykk i intervjuene med familiene, som illustrert i sitatet fra ett av barna under:

Hvis Redd Barna ikke hadde kommet, da tror jeg ikke det hadde vært like kjekt. Fordi da vi kom hit så kjente vi ingen...og da kunne vi ikke gått på dans eller gjort noen av de andre aktivitetene som vi gjør nå.

Det å delta i aktiviteter har mange positive sideeffekter spesielt det at man oppretter vennskap og blir kjent med andre barn i samme aldersgruppe. De følgende sitatene fra barn i ulike aldersgrupper er illustrerende for det flere av barna ga uttrykk for:

- A. *Det som er gøy er at vi er tre jenter som går på håndball i klassen.*
- B. *Jeg har fått to nye venner i korpset.*
- C. *På svømmingen så fikk jeg hjelp av vennene mine til å lære meg å svømme.*

Også de frivillige fortalte om mange eksempler på at det å delta i fritidsaktiviteter også bidro til at barna ble bedre kjent med andre barn i samme aldersgruppe som illustrert i sitatet nedenfor:

*Målet er jo å integrere dem i det norske samfunnet, og det har vi vel sett at er lettest gjennom å få dem inn på fritidsaktiviteter som for eksempel fotball. Vi hadde for eksempel en familie som var fra Somalia og de har jo spilt fotball hele livet liksom, de er jo kjempeflinke. Og de går jo først på en sånn innvandrerskole så de blir jo ikke kjent med lokalbefolkningen i det hele tatt, men med en gang de kommer med på fotball så er det på en måte et språk du ikke må snakke, og de ble jo superheltene på det laget med **en** gang liksom. Her kom liksom de fra Somalia og scoret og alle barna ville være venner med dem og sånn, og da lærte de seg norsk **mye** bedre enn på den skolen. Også fikk de seg venner i nabolaget også, for fritidsaktivitetene foregår jo gjerne der hvor de bor. Så det går egentlig på det å integrere dem i samfunnet, men det skjer gjennom aktiviteter da.*

Eksemplet over er ikke enestående. Det illustrer klart at det i noen av familiene har fungert godt med strategien å tenke integrering gjennom aktiviteter. Fotball som virkemiddel for integrering ble nevnt både i familiene og blant de frivillige, og det ble ofte lagt vekt på at fotball er en internasjonal sportsgren hvor man kjenner reglene og dermed ikke er like avhengig av det norske språket som man er for eksempel i en klasseromsituasjon. Dette poenget ble også understreket i intervju med de frivillige:

Når de er på aktiviteter så er de ikke så redde for at språk skal komme i veien sånn som de er for eksempel på skolen da. At hvis de ikke er så flinke i språk, så er det lettere «å bonde» gjennom fotball.

Samtidig var det også eksempler på motsatt tankegang i materialet, nemlig at fotballbanen kunne være en arena for å lære det norske språket. En gutt forteller for eksempel at han begynte på et fotballag i nærheten av boligen, men ville skifte lag etter en stund. De frivillige syntes dette var merkelig, blant annet fordi det var mange andre ungdommer fra hjemlandet på treningen. Gutten forteller imidlertid at det var nettopp det som var grunnen til at han vil bytte lag. Hvis han fortsatte å gå på det gamle laget ville han trolig ikke lære mer norsk fordi det var så mange gutter fra hjemlandet der, og da vil de bare snakke sammen på sitt landsspråk. Han ba derfor om å få begynne på et annet lag der det flertallet av utøverne var norsktalende. «Jeg er kjempefornøyd med det nye laget», sier han da vi snakker med han hjemme. Disse eksemplene viser hvordan man gjennom en sportsaktivitet kan tenke integrering og læring på ulike måter.

Et utbredt trekk ved den moderne norske kulturen er at både barn og foreldre skal være aktive på fritiden og at det å delta i aktiviteter er uttrykk for noe positivt. Fokuset på den organiserte aktiviteten kan være nokså forskjellig fra det noen av de nylig bosatte familiene er vant med fra hjemlandet, og dette ble poengtert av flere av de frivillige som illustrert i følgende sitat:

Det er også en del som kommer fra land hvor det med fritidsaktiviteter ikke er så vanlig da, barna leker mest ute og sånn. Men her så gjør vi ikke det lenger liksom, alle andre norske barn går jo liksom på en aktivitet. Og da blir man kanskje litt utenfor hvis man ikke går på noe. Det var det første de sa de som vi har hatt nå, han gutten er åtte da, og det første han sa når vi kom var at «alle de andre går på noe, alle de i klassen, noen går på to ting og de kuleste barna går på tre ting». Så de vil jo gjerne det!

Et annet viktig moment som kommer frem både i intervju med familiene og de frivillige er betydningen av økonomisk støtte til aktiviteter.

Betydning av økonomisk støtte

Alle foreldrene vi snakket med var opptatt av at aktiviteter ofte koster penger og at det blir dyrt. Foreldrene understreket at de ikke hadde hatt mulighet til å la barna delta i aktiviteter hvis de ikke hadde fått økonomisk støtte til dette. Spesielt var det viktig med økonomisk støtte for de familiene som hadde flere barn som deltok i ulike aktiviteter. Sitatet under fra en av fedrene kan være illustrerende for de fleste foreldrene.

Den økonomiske støtten er veldig viktig! Hvis ikke NAV hjelper oss kunne ikke ungene våre ha gått på aktiviteter. Vi har fire barn som alle går på ulike aktiviteter og det hadde blitt alt for dyrt hvis vi ikke hadde fått økonomisk støtte.

Noen av foreldrene hadde heller ikke kjennskap til at fritidsaktiviteter kostet penger, og derfor var det å få støtte til barnas aktiviteter spesielt viktig. Flere av foreldrene understreket at hjelpen fra de frivillige hadde vært helt avgjørende for at de kunne søke om økonomisk hjelp til å betale for eksempel årsavgifter, sportsutstyr og andre utgifter knyttet til deltakelse i ulike aktiviteter.

Den organiserte aktiviteten styres av voksne og krever dermed vokseninvolvering. For nyankomne flyktninger er det ikke alltid like enkelt å sette seg inn i alle oppgavene som kommer i tillegg til at barnet er med på en aktivitet, og ikke alle er vant med at aktiviteter for barna medfører merarbeid.

Betydning av merarbeid og foreldreinvolvering

Det var svært varierende hvordan familiene håndterte krav som var knyttet til foreldreinvolvering. I noen tilfeller førte dette til at foreldre kom seg ut på den lokale arenaen og bidro både med å selge kaffe og steke vafler under fotballkamper og på korpsøvelser. Noen tok med te og typiske kaker fra hjemlandet til ulike arrangementer, og flere understreket at de nå hadde lært seg betydningen av begrepet «dugnad». Det ble rapportert om foreldre som følger både sine og naboens barn til trening og som har laget avtaler med andre foreldre i nabolaget om bringing og henting av barna. Noen av foreldrene ytret også ønske om selv å begynne med sportslige aktiviteter fordi de har latt seg inspirere av barnas deltakelse. I noen av familiene var det tydelig at barnas deltakelse i ulike aktiviteter også bidro til at foreldrene kom seg ut i lokalmiljøet.

Foreldreinvolvering varierer med både familie, tradisjon og type aktivitet, men praksisen med foreldreinvolvering illustrerer hvordan familiene trenger hjelp til mange små hverdagslige gjøremål som må mestres for at barna skal komme seg ut i aktiviteter. Sitatet under er fra et fokusgruppeintervju med frivillige:

*Det blir jo ofte involvering av mor og far også, siden de er der. Så det blir jo ofte integrering for dem også da. Sånn som det å åpne brev og forklare det som står der, og si i fra at **nå skal barna på aktivitet**. Sånn som i den ene familien vi var så tror jeg de misforsto veldig mye, moren og faren, av hva som skulle skje. Så vi måtte ha en litt sånn avklaring da. For i Norge så er det veldig sånn at hvis vi har en avtale så møter vi når vi har sagt.*

Foreldrenes involvering er dessuten knyttet til den praktiske oppfølgingen rundt selve aktiviteten, og her kommer det frem at mange foreldre møter utfordringer, som illustrert i følgende eksempel fra en far som følger opp sine døtre med ulike aktiviteter:

Det var ikke så vanskelig å kjøre de til og fra trening, det vanskeligste var å finne ut hvordan man skulle melde dem på aktiviteter... hvor på nettet man skulle gjøre dette og hvordan man skulle betale for det.

I mange familier brukte de frivillige mye tid til å vise foreldrene hvordan de fant hjemmesidene til ulike aktiviteter på internett. For foreldrene kunne dette være ekstra utfordrende siden alle idrettslag og klubber ikke er like gode til å oppdatere informasjon på nettet. Når foreldrene ikke syntes de behersket godt nok norsk til å ringe kontaktpersonen for aktiviteten/klubben/idrettslaget, ble det vanskelig å klare denne typen oppfølging uten hjelp fra de frivillige.

Utfordringer ved den daglige oppfølgingen av ulike fritidsaktiviteter var en dimensjon som gikk igjen i materialet – både i rapporteringen fra foreldrene, men også i intervjuene med de frivillige:

Det er jo en god del å sette seg inn i da. Foreldrene kan si bare «Hæ? må de ha sko? må de har drakt?» De visste ikke at det var nødvendig, barna har liksom spilt barbert på gata hjemme.

Et annet aspekt er at i noen av familiene som har deltatt i prosjektet består av mange barn. Det reiser spørsmål ved hvor mye kapasitet man skal forestille seg at nylig bosatte foreldre har. Eksemplet under er nok mer spesielt enn generelt, men det er likevel illustrerende for de utfordringene man kan møte – som frivillig, men også som foreldre i ett nytt land. En av de frivillige forteller:

*I den første familien vi hadde var det åtte barn, og alle hadde hver sin aktivitet, og da blir det skikkelig mye mail. For du får jo mail om alt mulig avslutninger og alt man skal ha med seg, og når de er **åtte** så er det ganske mye. Og de hadde ikke mail, så vi lagde mail for dem og snakka om at dere må lese mailen annenhver dag og få med dere hva som skjer. For plutselig så er det utkleddning på den ene tingen også er det utesko på den andre tingen, så det er mye informasjon. Vi laget også en sånn kalender for dem. Vi måtte kjøpe to da, for de var jo ni-ti stykker med moren. Og det sto liksom hva som skjedde hver dag. Og det funka faktisk veldig bra. Hang det på kjøkkenet også kunne alle se hva de skulle hver dag. Det er liksom det at når alt skal ganges med åtte eller ni, så blir det mye jobb.*

Det er forståelig at det å skulle administrere aktiviteter for åtte barn er en stor utfordring i seg selv. Det kan også forklare hvorfor noen foreldre sliter med å følge opp aktiviteter for barna etter at *En god nabo* er avsluttet og de frivillige

ikke lenger følger opp familiene, noe vi kommer tilbake til i slutten av dette kapitlet.

Betydning av skole og leksehjelp

Selv om barna i de aller fleste familiene vi snakket med enten deltok eller hadde deltatt i aktiviteter, var det en familie der barna ikke deltok i organiserte aktivitetstilbud på fritida. Årsaken til dette var todelt, for det første at barna var unge (i førskole og småskolealder) og for det andre mente foreldrene at det var viktigere at barna i første omgang fokuserte på skolearbeid og det å lære språket.

I denne familien hadde foreldrene gjort ett bevisst valg som gikk ut på at barna på nåværende stadium ikke skulle delta i organiserte aktiviteter. De fortalte at barna gikk på SFO, noe de mente har bidratt til at barna har lært seg norsk veldig fort. Far forklarer:

De er på SFO etter skolen. De har skole til 14:00, og SFO fra 14:00 til 16:00. Der leker de, svømmer, går på skøyter, alt lærer de på skolen, og når de kommer hjem er de slitne. De orker ikke mer og de trenger å hvile for å kunne gjøre lekser. Lekser er viktig. De kan leke og være med på aktiviteter til sommeren når de ikke har skole.

Foreldrene legger vekt på at de ikke har vært i Norge så lenge, så på dette tidspunktet trenger barna mest hjelp til norsk og til lekser. Far understreker imidlertid at det er viktig at barna blir med på organiserte aktiviteter når de blir eldre:

Nå trenger de hjelp til lekser, men når de blir eldre er det viktig at de kommer seg ut på aktiviteter så de ikke bare «henger rundt».

Far i denne familien legger vekt på at på nåværende tidspunkt kommer lekser i første rekke, så kan fritidsaktiviteter komme i neste rekke, og også i større omfang når barna blir litt eldre. Samtidig understreker far flere ganger i intervjuet at det er «viktig at barna kommer seg ut på aktiviteter når de blir eldre, men nå er det viktigere at de lærer å gjøre lekser og at de lærer seg norsk». Mor uttrykker at hun er enig i denne prioriteringen og understreker at barna er slitne og trenger hvile når de kommer hjem fra skole og SFO.

Dersom man kun hadde evaluert prosjektet ut fra målsettingen om å få barna i gang med fritidsaktiviteter, kunne man konkludert med at arbeidet med denne familien var mislykket ettersom ingen av barna hadde kommet seg ut i aktiviteter. Sett fra familiens ståsted er det ikke slik. De er tvert i mot meget fornøyd med involveringen fra de frivillige i Redd Barna. Når vi kommer på besøk til denne familien blir vi møtt med tre jublende barn øverst i trappa, og smilende foreldre som tar i mot de frivillige med åpne armer⁹.

Foreldrene legger vekt på at det er viktig med fritidsaktiviteter og at de også er vant til at slike aktiviteter koster penger, men de har fått lite informasjon fra det offentlige, både knyttet til om de kan få økonomisk støtte og knyttet til hvordan ulike aktiviteter faktisk foregår:

Vi har fått lite informasjon fra NAV. Ikke noe informasjon om hvordan vi kan få støtte økonomisk til aktiviteter. Vi er vant med at aktiviteter koster penger så det er ok, men vi har ikke fått informasjon om det fra NAV. Det er dyrt med aktiviteter og jeg vet ikke hvordan vi gjør det.

Begge foreldrene understreker imidlertid at det er viktig at barna kommer seg ut på aktiviteter når de blir eldre, og i så måte har de god hjelp av de frivillige fordi de blir oppdatert på hva som finnes av aktiviteter i nærmiljøet og hvordan man kan bruke internett til å melde seg på aktiviteter. De frivillige tilbyr seg også å ta kontakt med aktivitetsledere ved skolen og foreldrene får slik god hjelp til å «tenke fremover» når det gjelder aktivitetstilbud for barna. Når vi spør familien om de kunne ønske seg noe mer enn den hjelpen de har i dag svarer foreldrene at de også kunne tenke seg at de frivillige kom i helgene og at det er godt med leksehjelp:

Det hadde vært veldig bra om de også kunne komme i helgene og hjelpe oss mer med leksene. Minstemann spør etter dem [Redd Barna] hele tiden.

Selv om barna ikke hadde kommet i gang med aktiviteter da vi besøker familiene, er det tydelig at besøkene fra de frivillige har en viktig misjon. De frivillige snakker med barna om hvilke aktiviteter de kan tenke seg å være med på (svømming, håndball, etc.), tar de med ut i nærmiljøet og spiller brettspill. På denne måten får barna en ekstra inngang både til lokalmiljøet, til spill og lek, og til språk.

---

⁹ Fra hjemmebesøk hos en familie sammen med frivillige fra Redd Barna.

Hjelp til lekser var ett gjennomgående tema i alle familiene. En mor som ikke lenger har besøk av frivillige forteller:

Det er ingenting jeg ville rettet på. Barna var fornøyde og alt var bra! Førsteprioritet var lekser med barna! Så kunne de spille, leke eller gå ut på aktiviteter, og så måtte de snakke litt med meg! [ler]

Og en annen mor forteller:

Hjelpen vi fikk betydde alt for meg. Jeg er veldig glad for at Redd Barna ville være her. Redd Barna frivillige hjalp også til med lekser, og det var veldig bra. Så bra fordi Redd Barna kjenner systemet og leksene... og det gjør ikke jeg.

Til tross for at leksehjelp ikke er primærgjøremålet i *En god nabo*, og noen av barna gikk på leksehjelp andre steder, samt at både Redd Barna og andre organisasjoner også har egne team for leksehjelp, var dette et tema i alle familiene vi snakket med. Det å få hjelp til lekser ble løftet fram som viktig. Viktig var også hjelpen familiene rapporterte at de fikk om helt hverdagslige ting, og gjerne selvfølgeligheter som man ofte «tar for gitt» når man er født og har vokst opp i ett land, men som ikke er like selvfølgelig for de som er nye i landet.

Betydning av «hverdagslige tatt-for-gittheter»

Noe av styrken i *En god nabo* prosjektet, slik vi vurderer det, er at de frivillige gjennom hjemmebesøk og samvær med familiene kan formilde kunnskap om store og små «tatt-for-gittheter». Fordi *En god nabo* er et prosjekt med lokal forankring og en «tett på» tilnærming, og fordi det har et romslig tidsperspektiv åpner det for at barna og foreldrene blir mer klar over disse hverdagslige små nyansene som kan ha stor betydning for integreringen. I det følgende skal vi forsøke å gi noen eksempler på hvordan disse hverdagsselementene, som strekker seg fra helt praktiske ting i hverdagen til betydningsfulle språknyanser, har betydning.

For det *første* dreier dette seg om helt praktiske ting som vi allerede har vært inne på. Hvordan lager man en e-post konto, hvordan sender man inn påmelding til

fotball, eller hvor kjøper man billett til trikken? Sitatet under er fra en av de frivillige:

Vi hjalp dem med å lese brev, for eksempel fra NAV. Også lagde vi e-post adresse til moren, og lærte henne liksom det og... også skjønnte hun ikke hvordan hun skulle betale regninger også kom det purringer i posten.

Også de ansatte ved introduksjonsprogrammet understreket betydningen av denne typen hjelp:

De snakker med frivillige og får hjelp til praktiske ting som for eksempel hvordan bruke biblioteket eller ta bussen...rett og slett hjelp til praktiske ting i hverdagen. Den ene familien jeg har er veldig fornøyd med de frivillige. De frivillige får med familien ut i nærområdet og slik får de også praktisert det norske språket.

Det å få trening på det norske språket er et tema som går igjen både blant familiene og de frivillige. En av mødrene forteller:

Besøk fra Redd Barna var viktig for språk og det at vi hadde jevnlig kontakt...og at de frivillige snakket en til en med barna. Nå snakker barna flytende... de har blitt norske [smiler].

Både barna og foreldrene vektlegger videre betydningen av å ha noen de kan spørre. Ofte kan det handle om små nyanser i språket som for eksempel at et tall får en annen uttale når det uttales på dialekt og med skarpe r, enn slik det uttales på TV. Selv om både foreldrene og barna kan spørre om hjelp henholdsvis på introduksjonsordningen og på skolen, blir det understreket at terskelen for å stille «dumme spørsmål» er lavere overfor de frivillige enn overfor en lærer eller kontaktperson ved introduksjonsordningen.

For det *andre* viser tilbakemeldingene fra familiene at det å få innføring i det «typisk norske» er viktig. Mange av barna understreker for eksempel viktigheten av å lære om norske matvaner; om risengrynsgrøt, pepperkaker og pizza. En jente forteller om sin første banansplitt stekt på bålet, og en annen forteller om sitt første møte med pizza:

Jeg hadde aldri sett en pizza før jeg kom til Norge, men når vi hadde vært her en stund så lærte vi oss å spise pizza. Først ville jeg ikke spise pizza, men nå synes jeg det er kjempegodt!

Flere av barna sier at man må lære om norske matvaner og norske tradisjoner. Enkle ting som å bake pepperkaker til jul, og å spise risengrynsgrøt på lørdager. I flere av familiene har de frivillige laget denne typen aktiviteter i hjemmet, noe som blir oppfattet som viktig av barna. Også når det gjelder fritidsaktiviteter ble det uttalt hvor viktig det var at barna får lære seg aktiviteter som er typiske for norske forhold, som illustrert i sitatet under fra ett av barna, som fikk spørsmål:

Ta de med på ting de aldri har gjort før som ski og skøyter. For i land som ikke har is så lærer vi ikke hvordan vi skal gjøre sånne aktiviteter.

Også foreldrene var opptatt av dette temaet. Sitatet under er fra en mor som snakker om sin tenåringsdatter:

Hun var på skøyter forrige helg. Det er veldig viktig at barna lærer seg typisk norske aktiviteter med Redd Barna slik at de ikke starter helt uforberedt når de har skidag og slike ting på skolen.

For det tredje kommer det klart fram i intervjumaterialet både med barna og foreldrene at man gjennom *En god nabo* får hjelp til «å lære kodene». Noen av barna legger vekt på at det er store forskjeller mellom Norge og andre land knyttet til det å være med i fritidsaktiviteter, særlig med tanke på voksenorganisering og at barna organiserer selv, men variasjoner gjenspeiler seg også i lek i skolegården. En jente på 9 år forteller:

Vi visste ikke at det var slik at her må man spørre om å bli med. Der jeg kom fra kunne man bare bli med liksom...men her må man spørre om «kan jeg få bli med?».

Også en av foreldrene gjør seg noen refleksjoner rundt sistnevnte tema:

Den yngste datteren min hadde problemer med venner i starten. Det er forskjeller i norsk og afrikansk kultur. Her må du spørre om å være med i leken. Ingen tenker over det i mitt hjemland...de bare hiver seg med og alle leker med alle. Her må man liksom spørre om være med. Jeg sa til datteren min flere ganger: «du må bare spørre om å bli med». Og jeg snakket med Redd Barna om det.

Mor i denne familien forteller at hun også fikk hjelp av en lærer ved skolen som tok seg litt ekstra av datteren og snakket engelsk med henne i starten. Slik fikk læreren forklart datteren om «uskrevne regler» og mor forteller at det nå går bra med datteren og at hun har mange venner. Betydningen av «uskrevne regler» som er typisk for den norske kulturen var også et tema i fokusgruppene med de frivillige. Tid var for eksempel et tema som gikk igjen:

Men det er veldig mye sånne småting, sånne generelle kulturelle ting... som for eksempel at klokka fem betyr klokka fem. Det er jo sånt som må læres, og det er jo sånt som skal til for at man skulle kunne integreres i det norske samfunnet. Vi må vise dem det som er viktig.

Sitatene ovenfor viser at uavhengig av om barna blir med i aktiviteter eller ikke, er det å ha hjemmebesøk av frivillige et tiltak som både barna og foreldrene nyter godt av og som bidrar til å lette integreringen. Følgende sitat fra ett av barna kan fungere som oppsummering for hvordan familiene forteller om det å ha besøk av frivillige i Redd Barna:

Vi kan spørre dem om alt og det er det som er så fint.

På denne måten kan *En god nabo* bidra positivt i familienes integreringsprosess ved at familiene har noen de kan spørre og be om hjelp til både små og store utfordringer.

4.4 Avslutningsfasen

Som vist innledningsvis er ett av hovedmålene med *En god nabo* at barna og familiene skal komme i gang med aktiviteter og «bli selvgående» slik at de kan fortsette med aktiviteter etter at Redd Barna har trukket seg ut. For noen går dette relativt fort, mens for andre kan veien være lang. Hvor lenge tiltakene varer varierer derfor mye fra familie til familie, som illustrert i følgende sitater fra fokusgruppeintervju med de frivillige:

A Vi sier det skal vare i seks måneder, men det kommer jo veldig an på.

B I den forrige familien jeg var i så var vi der i ett år, for de hadde 8 barn og da tar jo alt mye lengre tid, når det er så mange unger. Men sånn som

de vi har hatt nå, de har ett barn og gjør alt selv og da tar det jo veldig mye kortere tid. Så det er litt vanskelig å si liksom sånn på forhånd hvor lang tid det vil ta.

C Vi var over et år i den familien med ni barn. Det tok veldig mye tid. Hvis det er ni barn og alle skal følges og finne sin aktivitet, også er det en som vil mer også vil bytte ikke sant, så da tar det tid da.

Slik det går frem av materialet er det store variasjoner knyttet til hvordan familiene synes det er at tiltaket avsluttes. Noen føler at de er selvstendige, de har lært seg hvordan de kommer seg til og fra aktiviteter og synes det er greit at Redd Barna trekker seg ut. Andre legger vekt på at nå har de «fått sin kvote og det er andre familier som trenger dem mer» som illustrert i følgende sitat fra ett av barna:

Vi har hatt noen gode stunder med Redd Barna. De har hjulpet oss masse. Selv om vi kunne ønske de kunne fortsette å komme til oss, så er det viktig at også andre får nyte Redd Barna slik som vi har gjort. Nå er det andre som trenger dem mer enn oss.

I noen av familiene hvor Redd Barna hadde avsluttet sitt engasjement hadde de klart å opprettholde aktivitetsnivået.

Å opprettholde aktivitetsnivået

Flere av både barna og foreldrene i de familiene hvor Redd Barna hadde avsluttet hjemmebesøkene hadde helst sett at Redd Barna fortsatte å komme hjem til dem. Sitatet under fra ett av barna er illustrerende for det de fleste av barna vi snakket med uttrykket:

Hvis jeg fikk bestemme så skulle de fortsette å komme hit!

Samtidig var det flere av familiene som opplevde at de var blitt mer selvstendige og slik kunne håndtere både påmelding til aktiviteter, samt henting og bringing av barn selv. I en familie beskrev ett av barna hvordan prosessen med Redd Barna hadde ført til at hun ble mer selvstendig med tanke på det å melde seg på aktiviteter:

Nå kan jeg selv spørre treneren når jeg vil være med på en aktivitet (håndball/fotball) og det kunne jeg ikke gjort for noen år siden.

I en annen familie fortalte en mor med ansvar for flere barn hvordan de frivillige fra Redd Barna hadde bistått dem, og hvordan hun og barna nå deltok på ulike aktiviteter og skolearrangementer, og hvordan de etter hvert var blitt godt kjent i lokalmiljøet:

Jeg vil anbefale Redd Barna til alle! De har hjulpet oss masse. Jeg tror ikke vi hadde kommet i gang med aktiviteter hvis det ikke hadde vært for Redd Barna. De viste oss hvilken buss vi skulle ta og de viste oss snarveien gjennom lunden. Vi er alle mørkredde, men jeg venter på barna mine og går sammen med dem, eller de kan slå følge med andre barn til trening.

I denne familien forteller mor at hun gjerne skulle hatt en bil, men at hun samtidig har blitt kjent med naboer som hjelper henne med kjøring, særlig på vinteren når det er kaldt, mørkt og glatt. I en annen familie har de fått en egen bil og far forteller at han kjører alle barna og gjerne naboens barn også, til aktiviteter flere ganger i uka. Også i denne familien roser foreldrene innsatsen til Redd Barna og sier besøkene av de frivillige har vært helt avgjørende for at barna har kommet seg ut i aktiviteter, og videre, for at de som foreldre kunne følge opp barna. Han forteller:

De [Redd Barna frivillige] lærte oss hvordan vi skulle melde de på og følge opp aktiviteter. De var de første norske vi ble kjent med. Nå kan barna mine føle seg som «vanlige barn». Jeg kan hente og bringe både mine og naboen sine barn for jeg har god tid. Jeg deltar på dugnad og jobber frivillig.

Også i denne familien kunne de ønske at Redd Barna kunne fortsette å holde kontakten, ikke fordi de ikke klarer å følge opp barna på ulike aktiviteter, men fordi det hadde vært hyggelig. De tenker på de frivillige som venner. I en tredje familie la mor vekt på at hun gjerne hadde sett at Redd Barna hadde fortsatt prosjektet hos hennes og barna.

Redd Barna sluttet etter ett år, de sa at man kan bare ha dem mer enn ett år, men jeg ville gjerne hatt dem her lenger...

Samtidig uttrykkes det forståelse for situasjonen og mor legger vekt på at selv om hun ikke har klart å følge opp alle fritidsaktiviteter så har de klart mye annet:

Barna er fremdeles flinke med lekser og de drar på leksehjelp. Det var Redd Barna som trakk seg ut etter noen måneder fordi det kom nye familier som også trengte hjelp. Jeg ville gjerne at Redd Barna skulle fortsette! Det er storartet at de frivillige bruker tid på å hjelpe...de frivillige jobber som om de skulle hatt betalt for det. Jeg var ny i Norge, jeg følte meg veldig privilegert som fikk den hjelpen.

I neste avsnitt skal vi se nærmere på de familiene som av ulike årsaker ikke har fortsatt med aktiviteter etter at Redd Barna har avsluttet samarbeidet med familiene.

Hvorfor blir det slutt på aktivitetene når Redd Barna trekker seg ut?

Selv om det er etablert gode rutiner for prosessen før frivillige fra Redd Barna trekker seg ut, kan det være forhold som gjør at noen av barna faller fra. I de familiene der barna ikke har fortsatt med aktivitetene ser det ut til å handle primært om tre faktorer; økonomi, foreldrenes kapasitet, samt mangel på informasjon eller informasjonsflyt, og gjerne en kobling av disse tre elementene. Noen av foreldrene fortalte at det ble vanskelig å opprettholde aktivitetene etter at Redd Barna hadde trukket seg ut, særlig for de yngste barna. En mor som var alene med flere barn fortalte:

Vi hadde besøk av 4 frivillige og barna elsket det. De var her hver uke, hjalp til med lekser, tok guttene på fotball, jeg er alene og kunne ikke klare det så de hjalp meg. De kunne til og med dra med guttene på kamp utenfor byen for at guttene skulle få spille fotball. Barna var glade når de kom og glade når de dro. Barna savnet dem. Etter at Redd Barna sluttet så sluttet aktivitetene. Sosialen ville ikke betale og jeg klarer ikke å dekke de utgiftene. Saksbehandleren sa at jeg fikk ikke dekket de utgiftene til barna. Hvis bydelen hadde betalt for fritidsaktiviteter...ja da hadde de nok deltatt fremdeles for det handler om økonomi men NAV vil ikke gi penger. Hvordan skal man spørre om penger til aktiviteter når NAV sier at det ikke er penger der for aktiviteter til barn?

En annen mor forteller også om sin sønn som ikke lenger deltar i aktiviteten han deltok i da Redd Barna var inne i familien:

Den eldste gutten min liker å spille basket. Han bruker å dra og se på når de andre spiller/trener, men han kan ikke være med for det koster penger, men han kan delta som reserve. Vanskelig når de vil være med på aktiviteter som koster, jeg har ikke penger til å bidra...jeg vet jo heller ikke hva som er gratis og jeg vet ikke hvordan man gjør det med disse aktivitetene. Sosialet sier at det er noen gratisplasser, men jeg vet ikke hvor disse plassene er henne.

De to mødrene som er sitert ovenfor hadde begge eneansvar for barna sine og oppga at økonomi var en viktig årsak til at barna ikke lenger deltok i aktiviteter. Samtidig kom det frem at det også var andre forhold som var av betydning, som avstand til aktiviteten og videre at det å følge opp barnas aktiviteter var krevende på mange måter. Sitatet under er fra en av mødrene som forteller om hvordan hun ikke klarer å følge opp sønnens aktiviteter:

Det er vanskelig for meg, han vil være med på mange ting, men jeg kan ikke bli med han, han er for liten til å gå alene. Han er lei seg og blir sint på meg for at jeg ikke kan følge han, men jeg har dårlige knær og kombinert med at det er glatt, kaldt og mørkt så klarer jeg ikke å følge han. Det er veldig synd, men jeg klarer det ikke.

I tillegg kom det frem at mødrene manglet informasjon om hvor og hvordan visse typer aktiviteter faktisk foregikk. En mor forklarer hvorfor hun ikke kan følge opp datteren som gjerne ville gå på flere aktiviteter. Når vi spør hvorfor det ikke ble noe av svarer hun:

For det første fordi jeg ikke kan hjelpe henne til aktivitetene, jeg vet ikke hvordan jeg skal komme meg dit, og for det andre har jeg ett barn til som trenger meg.

I de familiene der barna har droppet ut av aktivitetene etter at frivillige i Redd Barna har trukket seg ut, handler det ikke om mangel på vilje, men mangel på kunnskap om «hvordan man gjør det». En av guttene i en av familiene hadde tidligere vært med på fotball, men på tidspunktet for intervju deltok han bare sporadisk. I følge han selv handlet dette om at «gamle-treneren» sluttet, og at han ikke lenger fikk beskjed om kamper. Han forteller:

Jeg får ikke beskjed om kamper lenger. Jeg vet ikke hvorfor det er sånn. Før fikk jeg mail, men ikke nå. Vet ikke når det er kamper, bare hvis de i

klassen sier når det er, men noen ganger får jeg ikke høre det før etter at det har vært.

I de familiene der barna ikke har kommet seg med på aktiviteter, eller ikke har klart å fortsette aktiviteter etter at Redd Barna har avsluttet, legges det vekt både på økonomiske, fysiske og sosiale forhold. Det er også verdt å merke seg at i noen av disse familiene er det større barn med på aktiviteter fordi de kan gå selv, mens de minste barna i noen tilfeller ikke får oppfølging hverken av foreldre eller søsken. Det er også eksempler på at de mindre barna er med på aktiviteter som er lagt til skolens område og som starter omgående etter skoleslutt slik at barna slipper å gå hjem først.

4.5 Tett oppfølging og sårbare overganger

Som vist i denne gjennomgangen er Redd Barnas *En god nabo* et prosjekt som har hjulpet mange familier med integreringsprosessen på en god og effektiv måte. Det er mange forhold som gjør seg gjeldende i en slik prosess, men den tette oppfølgingen med jevnlig besøk hjemme hos familiene er det som går igjen i intervjuene i de ulike informantgruppene som spesielt positivt. En av informanter fra kommunen responderte følgende da vi spurte om hvorfor *En god nabo* ansees som så vellykket:

*Tett oppfølging! De er der hver uke og det skaper en trygghet også sosialt. Og de kan spørre om det meste. Det er integreringsarbeid på en fin og god måte hvor man kommer tett på familien og det gir mestring. Det kan påvirke resultatene i introduksjonsprogrammet. Hvilken start får de i Norge? Prosjektet kan bidra til at de utvikler seg i positiv retning. De kommer helt nye og kan ikke norske koder. Redd Barna kan fungere som mentorer for de barna (...) Vi tilbyr også flyktningsgudien, dette er også et godt tilbud, men de kommer ikke så «tett på» som man gjør i *En god nabo*.*

Blant de frivillige var det stor enighet om at *En god nabo* er et viktig prosjekt. Sitatet under er i så måte illustrerende:

Dette er et viktig prosjekt! Barna trenger det og foreldrene trenger det. Det er i liten skala, men det er veldig vellykket for den enkelte familien!

I familiene ble det lagt vekt på at de frivillige kom hjem til dem, at de kunne spørre de om alt de lurte på, og at de kom jevnlig. Hos noen familier var besøk av de frivillige et høydepunkt og både barn og voksen gledet seg til å få besøk. Alle familiene vi snakket med hadde ønsket at Redd Barna på ett eller annet vis hadde kunne følge opp videre. Spesielt barna vi snakker med etterlyste ulike former for oppfølging. Ikke nødvendigvis at prosjektet fortsatte som før, men at de frivillige for eksempel kunne stikke innom og si hei en gang i blant som flere av barna sa:

De kunne fortsatt å ha kontakt med oss og se hvordan det går med oss.

Dette var også et tema som ble tatt opp i intervjuene med de frivillige. Her ble det lagt vekt på at det hadde vært greit med en form for oppfølging. Selv om mange har litt kontakt med familiene etter endt tiltak, er det andre som ikke vet hvordan det går med familien videre. Og flere av de frivillige pekte på dette som «baksiden» av prosjektet:

Den følelsen av å komme så tett på er veldig god. Det var veldig godt å få komme litt sånn tett på og være litt tettere på noen og følge litt tetter opp og være støttespiller på tid. Det blir et helt annet forhold. De ringer hvis de trenger hjelp til noe samtidig er det en vanskelig balansegang for det er trist når man trekker seg ut. Og noen ganger lurere man på om det er riktig. Og man blir gode venner og så hæ...kommer dere ikke tilbake? (...) Tidsperspektivet er vel 3 mnd. eller ett halvt år, men vi var inne lenger... over et halvt år.

Det er som å hjelpe noen å bære en veldig tung pose, og så vet man ikke når man går videre om de klarer å bære den resten av veien... så det blir til at man tenker litt på det (...)Sånn sett burde det være langvarig kontakt med familien, men det er vanskelig å få til i praksis. For mange er det vanskelig å holde det gående systematisk, det blir mer som venner som møtes et par ganger i året.

I intervjuene med de frivillige kommer det tydelig frem at mange lurere på hvordan det går og noen kunne tenkt seg en form for oppfølging. Samtidig, og som pekt på i sitatet ovenfor, er det vanskelig å følge opp alle familiene til evig tid. I noen av gruppene holder man fremdeles kontakten og møter «gamle familier» med jevne mellomrom. Noen har ikke kontakt, men felles for alle er at de lurere på hvordan det går. Særlig blir det fokusert på de sårbare overgangene blant de frivillige:

Det er vellykket når det står på, men så blir det en overgang. Og så er det det med at man vet ikke om de får starta opp igjen etter sommeren for eksempel og det er veldig sårbart. Det er veldig sårbart i begynnelsen av hvert skoleår og etter jul...blir det til at de begynner på igjen?

I forlengelsen av dette snakker de frivillige også om nytten av å delta på ulike forum for erfaringsutveksling (for eksempel frokostmøter o.l.). Som vist ovenfor blir også de frivillige følelsesmessig engasjert og det å kunne diskutere med andre frivillige samt dele erfaringer blir fremhevet som viktig.

Oppfølging og organisering av de frivillige

De frivillige, både i Oslo og Bergen, er jevnt over fornøyd med oppfølgingen de har fra Redd Barna. Sitater som «vi har alltid noen å gå til» eller «vi ringer hvis vi lurer på noe» er gjennomgående. I Bergen har man en koordinatorstilling i 50 prosent som blir finansiert av Bergen kommune, noe som fremheves som positivt både av de frivillige og kommuneansatte i Bergen¹⁰. Frivillige både i Berge og Oslo understreker videre nytten av ulike arrangementer for frivillige (frokostmøter osv.) og noen påpeker at selv om det kan være dårlig oppmøte fordi det ofte legges til arbeidstiden er det likevel nyttig:

Det er absolutt veldig nyttig. Det gir litt bust! Veldig inspirerende med temakvelder og litt faglig og at vi frivillige møtes.

De frivillige la videre vekt på at de hadde stor frihet og at dette var en fordel fordi familiene krevde forskjellige ting i ulike settinger:

Vi har stor frihet i hvordan man legger opp løpet. Vi jobber veldig selvstendig og det er bra.

Det ble også diskutert fordeler og ulemper med å jobbe fire og fire i hver gruppe. Sitatet nedenfor er fra ett av gruppeintervjuene med de frivillige:

Vi var fire hvor tre av oss jobbet veldig godt sammen ...den fjerde forsvant ganske fort. En kan være student og andre i fast jobb, og studenten er mest fleksible og da kan det bli mye på denne. Vi hadde to familier så det ble

---

¹⁰ Samarbeidet med Bergen kommune er ytterligere beskrevet i rapporten Tiltak for et godt og inkluderende oppvekstmiljø (Haugen m.fl., 2015) hvor prosjektet inngår som ett av flere eksempler på gode praksiser i inkluderende arbeid.

veldig mye på meg. Jeg tror det hadde vært letter hvis vi bare hadde hatt en familie.

Både i Oslo og i Bergen opplever man stor pågang av familier og dermed et stort press på de frivillige. I noen sammenhenger har man forsøkt at en gruppe har flere familier eller man lager grupper på tre frivillige i stedet for fire, for slik «å få mer flyt» og dermed kunne tilby enda flere familier hjelp. Det ble også diskutert hvorvidt det å være fire i hver gruppe var nyttig, og som vist har det i noen anledninger vært forsøkt med færre frivillige for å øke gjennomstrømningen. Her var tilbakemeldingene fra de frivillige entydig:

Det er en positiv ting å være fire. Man gir mye av seg selv og det er mye som skal gjøres, noen har oppfølging knyttet til NAV, noen til svømmeklubben osv. Så skal man være der hver uke, og det er litt av en kabal å få til å gå opp.

Det er lurt å være fire. Godt å kunne ha annenhver uke. Det høres ut som at fire er mye, men det er bare akkurat nok!

Rapporteringen fra de frivillige viser altså at det er viktig å være minst fire i hver gruppe. Da blir man mindre sårbar i forbindelse med sykdomsfracfall og andre uforutsette hendelser.

5 Oppsummerende diskusjon og anbefalinger

Oppsummering av funnene helt overordnet viser at prosjektet fungerer. De fleste blir med på aktiviteter og det er viktig å understreke at de som ikke blir med også har en positiv effekt av *En god nabo*. Videre viser evalueringen at fokus på barn, familie, foreldreroller og oppvekst er fraværende i bosettingsarbeidet generelt. Evalueringen viser i store trekk at både barn og foreldre blir mer integrerte når barn er med på tiltaket, og gjennom prosjektet tydeliggjøres viktigheten av relasjoner, det å vite av noen, det å lære mer om det norske systemet og hverdagslivet, samt at språk læres raskere i relasjon med andre.

5.1 Integreringseffekter

Studier viser at mange flyktninger opplever sosial marginalisering og at de færreste har norske venner (Valenta 2008, Djuve og Kavli 2000, Grøseth 2006 i Berg og Valenta 2008, Paulsen m.fl. 2012). Samtidig er det en økt bevissthet om betydningen av sosiale relasjoner og at relasjoner er avgjørende for helse og livskvalitet (Fyrand 2005). Sosiale nettverk har også betydning for den enkeltes trivsel, selvbilde, bilde av samfunnet og sosial handlingsdyktighet (Skare 1996).

Utvidelse av nettverk

Gjennom *En god nabo* og besøk av de frivillige opplever nylig bosatte familier at de «vet av noen» og får noen å snakke med. Både foreldre og barn har utvidet sine nettverk gjennom at barna deltar i ulike aktiviteter, eller på andre måter. Noen av foreldrene har i tillegg utvidet sitt sosiale nettverk fordi de har blitt med barna på fritidsaktiviteter, deltatt i dugnader og blitt kjent med andre foreldre i lokalmiljøet. Prosjektet *En god nabo* bidrar slik positivt i integreringsprosessen både for barna og deres foreldre. Det ble også påpekt lignende funn i evalueringen av Flyktningsguiden til Røde Kors (Paulsen m.fl. 2012), som viste at det oppleves veldig positivt for flyktingene å ha noen å slå av en prat med på butikken, noen å snakke med på bussen eller noen å si hei til på gata. Tilsvarende resonnement er også understreket i noen av casene i rapporten Tiltak for et godt og inkluderende oppvekstmiljø (Haugen m.fl. 2015). Det å oppleve at man kjenner noen kan være nok til at man føler seg mer integrert. Dette finner vi igjen i andre undersøkelser som viser at det å kjenne mange kan oppfattes som symbol

på aksept, noe som hjelper nykommere til å konstruere egne identiteter som «inkludert» og «respektert» i sine nye omgivelser (Valenta 2008).

Kunnskap om det hverdagslige

Sosialantropologen Marianne Gullestad beskriver i boken «Kultur og hverdagsliv» (1989) ulike måter å forstå og tenke om kultur. Et anerkjent perspektiv er å forstå kultur som handlingsskjema eller det som på engelsk heter «patterns for behaviour». I boken avdekker Gullestad enkelte typiske norske måter å tenke og forholde seg på, gjerne innbakt i handlingsskjemaer, som er så selvfølgelige for mange av oss at vi «tar de for gitt».

Noe av styrken i *En god nabo*- prosjektet, er nettopp at de frivillige gjennom hjemmebesøk og samvær med familien kan formidle kunnskap om det hverdagslige og praktiske forhold knyttet til skole, transport og aktiviteter. Som vi ser av analysene i empirikapitlet er det gjerne alle «tatt for gitt»- hetene eller de skjulte sosiale kodene som gjør det vanskelig å forstå det norske samfunnet.

Frivillige organisasjoner som supplement til det offentlige

Frivillige organisasjoner er en sentral aktør på kultur- og fritidsarenaen og et viktig supplement til det kommunale tilbudet. Funnene i prosjektet tyder på at tett samarbeid mellom kommune og frivillig sektor er en suksessfaktor, og dette er derfor noe det bør legges enda mer vekt på i fremtiden. Dette påpekes også i andre studier, som for eksempel evalueringen av Flyktningguiden i Røde Kors (Paulsen m.fl, 2012). Et tett samarbeid mellom Røde Kors og kommunen åpnet for muligheter for ansettelse av koordinatører, noe som igjen førte til større grad av tilgjengelighet samt bedre rekruttering og oppfølging av frivillige. Tilsvarende ser vi i Bergen der det er ansatt en koordinatør.

Noen frivillige organisasjoner har kapasitet til å utføre mer arbeid enn det som gjøres i dag, men som diskutert ovenfor kan det være en vanskelig balansegang. Carlsson (2005) argumenterer for at kommunene i sterkere grad bør dra positive vekslere på kompetanse og kapasitet utenfor egen organisasjon for slik å skape oppslutning om lokalt utviklingsarbeid. Det er et faktum at enkelte tiltak, tilbud og prosjekter står og faller på innsatsen til disse personene, som gjerne omtales som ildsjeler, frivillige, entreprenører eller innovatører. Arbeidet som utføres i regi av *En god nabo* bekrefter dette.

Tidligere studier støtter tankegangen om å fokusere på økt samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor framfor at frivillig sektor skal være et frittstående supplement (se bl.a. Paulsen mfl, 2012). Selle (1993) definerte på sin side forholdet mellom det offentlige og det frivillige som «integreert autonomi», hvor det offentlige støtter frivillige organisasjoner uten å gå inn i den daglige virksomheten. Forholdet mellom Redd Barna og kommunen kan minne om dette samarbeidet og evalueringen viser at arbeidet som gjøres i *En god nabo* har stor betydning for integreringsarbeidet i kommunen, spesielt med tanke på barna.

Økonomisk støtte

Både i Oslo og Bergen kan familiene få økonomisk støtte til fritidsaktiviteter gjennom introduksjonsprogrammet, og som vi har sett i kapittel fire er økonomi et viktig tema både knyttet til det å bli med på - og fortsette i aktiviteter. Både frivillige og familier understreker betydningen av økonomisk støtte fra kommunen, og mange av foreldrene forteller at det å få støtte til aktiviteter har vært helt avgjørende for at barnas deltakelse.

Her har imidlertid Oslo og Bergen kommune noe ulike fremgangsmåter. I Bergen har man forenklet prosedyrene for refusjon ved at hver familie får dekket utgifter til aktiviteter på kr 3000,- pr barn pr år¹¹. Familiene må selv legge ut for disse utgiftene, men med fullmakt fra NAV kan kontaktperson ved introduksjonscenteret enkelt og raskt ordne refusjon av pengene slik at familiene selv slipper å gå til NAV. Flere av de frivillige understreker viktigheten av denne forenklingen, og også familiene vi snakket med i Bergen understreket at ordningen fungerte godt. Sett i lys av at mange familier synes det er vanskelig å finne ut hvordan de skal få støtte til å fortsette aktiviteter som vist i kpt 4.4., er dette et viktig punkt.

5.2 Manglede barnefokus i bosettingsarbeidet

I 2004 ble «Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)» innført som obligatorisk for alle kommuner som bosetter flyktninger. Målgruppen er personer mellom 18 og 55 år som har flyktningstatus eller opphold på humanitært grunnlag, samt familiegjensforente med disse, og som har behov for grunnleggende kvalifiseringer¹². Djuve (2011)

---

¹¹ Deltakere i introduksjonsprogram som har barn får støtte til en fritidsaktivitet med inntil 3.000 kroner per år per barn i alder fra 1. klasse og opp til 18 år (Bystyresak 171-07).

¹² <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-80>

omtaler introduksjonsordningen som et «integreringspolitisk paradigmeskifte» hvor endringene er knyttet både til hvordan citizenship best kan oppnås samt institusjonelle og politiske endringer. Med et enda sterkere fokus på arbeidslinja og individuell tilrettelegging ønsker man å styrke deltakernes muligheter til reell deltakelse i arbeidslivet og i samfunnslivet (social citizenship). Introduksjonsordningen er rettet mot voksne. Integrering av barna er foreldrenes ansvar og generelt er det lite fokus på den offentlige integreringen av barn med unntak av studier i skolesammenheng (Thorshaug og Svendsen 2014).

Mangelen på et barnefokus i introduksjonsordningen kommer også frem i dataene fra foreldrene. Noen av foreldrene som går på introduksjonsprogrammet viser frem en «stappfull timeplan» og dette medfører store endringer i hverdagen for både barn og foreldre som kanskje er vant med at foreldrene er hjemmeværende. Foreldre er opptatt med møter og norskundervisning og noen har praksis på ettermiddagen. Flere av mødrene hadde ikke kapasitet til å følge barna til aktivitetene og noen av mødrene hadde også ansvar for yngre barn med barnehage og skole lokalisert på ulike steder i byen. Bosettingsfasen er gjerne en travel periode for foreldrene, og nettopp derfor er det ekstra vanskelig å følge opp barnas behov for aktivisering på fritida. I motsetning til annet bosettingsarbeid har prosjektet *En god nabo* et uttalt barnefokus. Denne evalueringen viser at prosjektet ivaretar barns perspektiver og fremmer barns integrering. En god nabo er dermed et viktig supplement til introduksjonsordningen i kommunen. Fordi introduksjonsordningen bare fokuserer på de mellom 18 og 55 år er det også betimelig å stille spørsmål ved hvordan kommunene bedre kan involvere barna i sitt program? Mye tyder på at prosjektet *En god nabo* bør utvides til flere kommuner som har bosetting av innvandrere. Med denne evalueringen som bakteppe ønsker vi å reise spørsmål ved om det kanskje er på tide med ett nytt paradigmeskifte der man i tillegg til å fokusere på foreldrene i sterkere grad retter fokuset mot barna og deres fremtidige bidrag i samfunnet.

5.3 «Tett på» og lokal forankring

Det er etter hvert veldokumentert at tett oppfølging er viktig (Carlsson 2005, Haugen m.fl. 2015). Implikasjonen er at inkludering av utsatte barn og unge i settinger hvor det ikke er noen ansvarlige for tilrettelegging, har mindre sannsynlighet for å bli en suksess. Spesielt gjelder dette for grupper som er marginaliserte på ulike vis og/eller som trenger mer tilrettelegging for å delta i

fritidsaktiviteter. «Tett på»- arbeid er ressurskrevende både økonomisk og menneskelig, men samtidig et svært viktig suksesskriterium for et inkluderende oppvekstmiljø.

En god nabo er et prosjekt som åpner for en tett oppfølging innenfor gode tidsrammer. Dette gjør at det er rom for å snakke om og oppklare misforståelser, stille alle typer spørsmål og slik få nyttig hjelp i integreringsprosessen. Videre har vi gjennom evalueringen sett flere eksempler på viktigheten av gode relasjoner, og det å være tett på er på et individnivå nært knyttet til det å ha en god relasjon til de frivillige i Redd Barna. Relasjonsarbeidet handler blant annet om å vise respekt, være i dialog, skape tillit og å være tilgjengelig. Dette er prosesser som krever at ansatte er «tett på» over tid, og at det gis rom for individuell tilpasning og fleksibilitet. I prosjektet *En god nabo* er man dermed avhengig av å rekruttere gode frivillige.

Sett i lys av resultatene i kapittel fire der det går frem at flere av familiene kunne ønsket seg ytterligere oppfølging, illustreres det her et dilemma. En god nabo fungerer best når de frivillige får bruke tid, når de får være «tett på» familiene, samt gjøre individuelle tilpasninger. Samtidig ser vi at dette er en sårbar modell fordi presset på de frivillige blir for stort, både fordi mange familier krever mye oppfølging og fordi det stadig kommer flere nye bosatte familier som har behov for denne typen støtte.

Avslutningsvis i dette kapitlet skal vi referere barnas råd til arbeidet Redd Barna gjør.

5.4 Gode råd fra barna

Fire søsken roper i kor: *De var kjempebra! De hjalp oss med språk, aktiviteter, lekser, hvorfor sluttet de?*

Sitatet over er fra et av intervjunotatene hvor vi spurte hva det var som var bra med Redd Barna. I de familien vi fikk snakke med barna hadde de mange meninger om Redd Barna. Avslutningsvis i intervjuene spurte vi barna om de hadde noen råd å komme med til Redd Barna. Hvis Redd Barna skulle bli enda flinkere i arbeidet sitt og hjelpe andre barn og familier som også kommer til Norge, hva skulle de da gjøre?

Mange av barna svarte på dette spørsmålet at *de må gjøre sånn som de har gjort med oss! Komme og følge oss på aktiviteter og sånn [...] eller bare fortsette å*

gjøre sånn de har gjort med oss, osv. I punktene nedenfor har vi samlet det som var gjennomgående i barnas råd til Redd Barna:

- Alle nye familier burde få besøk fra Redd Barna og de burde gjøre det samme med nye familier som de har gjort med oss.
- Komme hjem til dem og snakke med dem.
- Svare på alle spørsmål slik de har gjort til oss.
- Lære dem forskjellige aktiviteter slik som de gjorde med oss.
- Bli med dem på aktiviteter slik som de gjorde med oss.
- Hjelp dem med lekser og språket slik at de lærer norsk.
- Ta de med på ting de aldri har gjort før...som ski og skøyter. For i land som ikke har is så lærer vi ikke hvordan vi skal gjøre sånne aktiviteter.
- Lære de å lage forskjellig mat og særlig mat som er typisk norsk som pizza og risengrynsgrøt.
- Fortsette å behandle oss som andre...at vi er vanlige barn liksom.
- De kunne kommet på besøk noen ganger etter at de har sluttet – bare stikke innom og si hei.

Som vi ser i rådene fra barna dreide de seg i stor grad om at Redd Barna må fortsette å arbeide på samme måten som de har gjort i prosjektet *En god nabo*. Vi ser videre at også barna legger vekt på hjemmebesøk, det å delta i aktiviteter samt læring om det hverdagslige. Med bakgrunn både i empiri fra prosjektet og fra tidligere forskning vil vi avslutte dette kapitlet med et avsnitt om anbefalinger for det videre arbeidet knyttet til prosjektet *En god nabo*.

5.5 Anbefalinger

I boken «Mellom to kulturer» (Alghasi, Fengen og Frønes 2006) forteller tolv innvandrere om sine bestrebelser på å forstå de sosiale kodene og å komme inn i det norske samfunnet. På tross av store individuelle variasjoner i hvordan de har

opplevd å komme til Norge, beskriver de alle et norsk samfunn som de ikke oppfatter som multietnisk:

Flere oppfatter Norge faktisk som et monoetnisk samfunn, med en rekke trekk og selvsagtheter som fortøner seg annerledes og til dels både underlig og ekskluderende for den som er fremmed.(s 31).

Flere stiller spørsmålstegn ved om Norge noen gang kan bli et hjem. Tilsvarende beskrivelser finner vi i en rekke doktoravhandlinger om temaet, blant annet i Mette Andersson (2000) om identitetsarbeid blant innvandrerungdom, Karin Harsløf Hjelde (2002) om integrering av enslige mindreårige, Berit Berg (2010) og om eksil og transnasjonale nettverk og Carla Chinga-Ramirez'(2015) om minoritetsungdom i den videregående skolen. Dette er erfaringer som også er beskrevet i en rekke nyere forskningsrapporter, der både minoritetsungdom generelt og enslige mindreårige flyktninger sier de føler seg utenfor i det norske (Oppedal 2009, Archambault 2010, Berg 2010, Eide og Broch 2010 og Svendsen 2010).

Erfaringene som det her refereres til understreker betydningen av den typen integreringsarbeid som utføres gjennom prosjektet *En god nabo*. Både voksne og barn har behov for å føle seg inkludert i lokalsamfunnet, for å føle både at de hører til og at de kan bidra. Kunnskap om hverdagslivet og muligheten til å «kjenne noen en kan spørre» og som kan veilede og samtidig være en god venn, er av avgjørende betydning i integreringsprosessen.

Med bakgrunn i tidligere forskning og analysene presentert i empirikapitlet vil vi i det følgende komme med noen anbefalinger for det videre arbeidet:

- Prosjektet *En god nabo* anbefales videreført og man bør vurdere om prosjektet også bør etableres i flere kommuner som bosetter flykninger. Det kan videre vurderes hvorvidt *En god nabo* kan ha overføringsverdi til andre kontekster, for eksempel utsatte familier der foreldrene av ulike grunner (for eksempel sykdom, dårlige økonomi eller annen vanskelig livssituasjon) ikke kan eller har kapasitet til å følge opp barna.

Gjennomgangen av dataene viser videre at det bør arbeides ytterligere både med rekruttering av nye familier og informasjonsarbeid generelt. Det viser seg at mange av foreldrene ikke kjenner til Redd Barna fra før, men tror det er snakk om barnevernet. Flere beskriver at det er mye sladder og negative historier om

barnevernet, og at dette bidrar til at en del sier nei til tilbudet fra Redd Barna. Tidligere studier dokumenter at asylsøkere har en gjennomgående frykt for barnevernet (Paulsen m.fl. 2015) og tilsvarende funn gjenspeiles i våre data. Det viser seg også at noen foreldre har misforstått de frivilliges mandat og man derfor kan vurdere å benytte tolk i ett eller to møter i tillegg til det første møtet ved introduksjonscenteret.

- Grundig informasjon om prosjektet med tydeliggjøring av Redd Barnas mandat og forskjellen fra barnevernet.
- Bruk av tolk ved behov i de innledende møtene.

I intervju med de ansatte kommer det frem at man legger stor vekt på å rekruttere dedikerte frivillige, eller det vi også kan betegne som kompetente ildsjeler (Haugen m.fl. 2015). Også i intervjuene med de frivillige kommer det frem at de er dedikerte til oppgaven, at de jobber seriøst og samvittighetsfullt. Evalueringen understreker betydningen av dedikerte frivillige som et av suksesskriteriene i prosjektet. I materialet kommer det frem at Redd Barna sentralt legger stor vekt på at frivillige også må være kompetente personer. Motivasjonen skal ikke være at det tar seg fint ut på en CV at man har jobbet som frivillig, men snarere at man ønsker å gjøre en forskjell. Blant annet påpeker de fire sentrale rapportene angående inkludering av barn og unge at ildsjeler eller engasjerte voksenpersoner med kompetanse er et suksesskriterium (Kristiansen og Skårberg 2010; Nuland et.al. 2010, Nuland et.al. 2009, Føllesø 2011). Med bakgrunn i dette anbefaler vi:

- Rekruttering av dedikerte og kompetente frivillige.
- Fortsette fokus på opplæring av frivillige og arrangement av forum med rom for erfaringsutveksling (for eksempel frokostmøter o.l.).

Selv om fokuset i *En god nabo* i sterkest grad er rettet mot barna, kommer det frem av dataene at prosjektet også er av stor betydning for foreldrene. I noen sammenhenger har prosjektet blitt omtalt som «familiemodellen» og dette er også et dekkende navn. I intervjuene med de frivillige nevnte noen at man ikke må glemme «foreldrefokuset» og som vi viste i kapittel 4 er *En god nabo* et prosjekt som også bidrar til at foreldre kommer i kontakt med andre voksne i lokalmiljøet – gjerne knyttet til dugnader og andre aktiviteter i nærområdet - og slik bidrar til integrering av hele familien. Videre går det klart frem av materialet

at det å besøke familien i hjemmet er utelukkende positivt og har mange nyttige sideeffekter for både voksne og barn. Fokuset på barna bør fremdeles være i hovedsetet, men det bør samtidig opprettholdes et familiefokus. Vi anbefaler:

- En god nabo bør fortsette å fokusere på barna.
- Fortsette vektlegging på «empowerment» og barns medvirkning.
- Videreføre praksisen med mange hjemmebesøk og samtaler både med foreldre og barn.
- Fortsette med 4 frivillige og en familie i hver gruppe.

Ett av suksesskriteriene i *En god nabo* er å være tett på. I *En god nabo* handler dette om å dra jevnlig hjem til familiene, være en god støttespiller, men også om en lokal forankring. For barna og de unge representerer det en trygghet når aktiviteten foregår i et kjent lokalmiljø. Fordelen med lokal forankring knyttet til å inkludere flere barn og unge i aktiviteter er understreket også i tidligere studier (Haugen m.fl. 2015). I den nevnte studien kommer det også frem at terskelen for å følge opp er langt høyere når aktiviteten er lagt til en annen bydel. Det kan derfor vurderes om man i enda sterkere grad skal lete etter aktiviteter for barna i nærmiljøet. Barna kan da komme seg til aktiviteten på egenhånd, ofte til fots, noe som igjen gjør dem mindre avhengige av foreldre eller andre voksne. Vi anbefaler med bakgrunn i dette:

- Fortsatt fokus på betydningen av det å være «tett på» familien.
- Prioritere aktiviteter som er lokalisert i nærmiljøet.

Gjennom evalueringen har vi sett at økonomisk støtte er et viktig moment for at barna skal starte med ulike aktiviteter og ofte avgjørende for at de skal kunne fortsette. Vi ser også at organiseringen i Bergen kommune med forenklet saksgang gjør det enklere for foreldrene å benytte seg av ordningen. Vi anbefaler derfor:

- Lett tilgjengelige økonomiske støtteordninger.

Som vist i empirikapitlet var det varierende hvor lenge de enkelte gruppene jobbet med hver familie før de trakk seg ut. Det er vanskelig å angi tidspunkt for

når det er gunstig å avslutte prosjektet i den enkelte familie. Forløpene er forskjellige i de ulike familiene og mens noen klarer seg fint på egenhånd kan andre ha behov for hjelp i flere år. Også blant de ansatte i kommunene ble det uttrykt at det optimale hadde vært at familien kunne blitt hjulpet i mange år. Det ble fortalt om familier som tok kontakt flere år etter at de var ferdige på introduksjonsprogrammet fordi de trengte hjelp: «Man skulle hatt en fadderfamilie eller En god nabo over lang tid. Det hadde vært drømmen». Med bakgrunn i dette anbefaler vi:

- Man bør bruke den tiden som er nødvendig i hver enkelt familie selv om det går utover anbefalt tidsbruk.

Evalueringen viser at overgangen fra å ha hjelp fra Redd Barna til å skulle klare seg på egenhånd er sårbar. Et tema som kom frem i intervjuene med de frivillige var imidlertid spørsmålet om man burde hatt en obligatorisk oppfølging, for eksempel etter to-tre måneder for å høre hvordan det gikk med familien etter at Redd Barna har avsluttet sitt engasjement. Da kunne man «hanket inn igjen» familier som trengte hjelp for eksempel til å starte opp igjen en aktivitet etter ferien eller etter andre naturlige avbrudd av andre årsaker. Flere av de frivillige foreslo en slik ordning som et tiltak for å forhindre frafall fra aktiviteter. Vi anbefaler:

- Lage rutiner for obligatorisk oppfølging av familiene i en avslutningsfase.
- Innføre ett «avrundingsmøte» med foreldrene før man avslutter *En god nabo*. I disse møtene bør det brukes tolk ved behov.

I tillegg til de konkretiserte anbefalingene referert ovenfor ser vi på et overordnet nivå behov for å tydeliggjøre barnefokuset i bosettingsprosessen. I tillegg bør behovet for frivillig arbeid som supplement til det offentlige integreringsarbeidet understrekes. Betydningen av fritidsaktiviteter som integreringstiltak i bosettingsprosessen er et tredje moment som også bør løftes frem. I dette arbeidet har Redd Barna en sentral rolle blant annet gjennom tiltak som *En god nabo*.

Referanser

- Ainscow, M., & Miles, S. (2008). Making education for all inclusive: where next? *Prospects*, 38(1), 15-34. doi: 10.1007/s11125-008-9055-0.
- Alghasi, S., Fangen, K., & Frønes, I. (Red.). (2006) *Mellom to kulturer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Andersson, M. (2000). *All five fingers are not the same. Identity work among ethnic minority youth in an urban Norwegian context*. (Doktoravhandling), Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Bergen, Bergen.
- Archambault, J. (2011). *Refugee Children, Citizenship and «the Best Interests' of the Child»*. *Experiencing Settlement as New Citizens in Norway*. (Doktorgradsavhandling), Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Norsk senter for barneforskning NTNU, Trondheim.
- Backe-Hansen, E. (2009). Barn. Hentet 19.05 2015, fra: <https://www.etikkom.no/fbib/temaer/forskning-pa-bestemte-grupper/barn/>
- Baklien, B. (2000). Evalueringsforskning for og om forvaltningen. I O. Foss & J. Mønnesland (Red.), *Sentrale kriterier for evaluering av offentlig forvaltning og tjenesteyting*. Oslo: NIBR.
- Barnelova (1982) Lov om barn og foreldre.
- Barnevernloven (1992) Lov om barneverntjenester.
- Berg, B. (Red.). (1997) «Slipp oss til!» *Om brukermedvirkning i arbeid med flyktninger*. Trondheim: SINTEF.
- Berg, B. (2010). *Eksilets stoppesteder. Fra flukt og asyl til integrering og transnasjonale liv*. (Doktoravhandling), Det samfunnsvitenskapelige fakultet, NTNU, Trondheim.
- Berg, B., & Lauritsen, K. (2009). *Eksil og livsløp*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Berg, B., & Molden, T. H. (2006). *Frivillig arbeid i Kristiansand. Behovsanalyse gjennomført på oppdrag for Norges Røde Kors*. Kristiansand/Trondheim: Røde Kors/NTNU Samfunnsforskning.
- Berg, B., & Svendsen, S. (2012). *Fra flyktning til floraværing? Evaluering av flyktning- og innvandrerearbeidet i Føra kommune*. Rapport, NTNU Samfunnsforskning.
- Berg, B., & Valenta, M. (2008). *Flukt, eksil og flyktingers sosiale integrasjon*. Oslo: Norges Forskningsråd, IMER.
- Carlsson, Y. (2005). *Tett på gjengen. En evaluering av gjengintervensjonsprosjektet "Tett på" i Oslo*. (NIBR rapport 14/2005). Oslo: NIBR.
- Chinga-Ramirez (2015). *Skolen ser ikke hele meg*. (Doktorgradsavhandling), Det samfunnsvitenskapelige fakultet, NTNU, Trondheim.
- Djuve, A.B. (2011). Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere. Et integreringspolitisk paradigmeskifte. (Doktorgradsavhandling), Fafo, Oslo.
- Djuve, A. B., & Kavli, H. C. (2000). *Styring over eget liv. Levekår og flytteaktivitet blant flyktninger i lys av myndighetenes bosettingsarbeid*. (Fafo rapport 344/2000). Oslo: Fafo.
- Eriksen, T. H., & Sajjad, T. A. (2011). *Kulturforskjeller i praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Follesø, R. (2011). *Gi viljen en mulighet! Sluttrapport Ungdom i Svevet 2007-2010*.

- (UiN rapport 12/2011). Bodø: UiN.
- Friberg, J. H. (2005). *Ungdom, fritid og deltakelse i det flerkulturelle Oslo*. Oslo: Fafo.
- Fyrand, L. (2005). *Sosialt nettverk. Teori og praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gjertsen, H., & Olsen, T. (2011). *Mangfold og engasjement i motvind*. Bodø: Nordlandsforskning.
- Green, L. W. (2001). From Research to “Best Practices” in Other Settings and Populations. *Am J Health Beav* 25(3), 165-178.
- Gullestad, M. (1989). *Kultur og hverdagsliv. På sporet av det moderne Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Haugen, G. M. D., Elvegård, K., & Berg, B. (2015). *Tiltak for et godt og inkluderende oppvekstmiljø*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Henriksen, L. S. (1999). Frivillig organisering: Aktuelle tendenser og fremtidige perspektiver for forskningen. *Dansk Sociologi*, 10(3), 110-117.
- Hjelde, K. H. (2004). *Diversity, Liminality and Silence. Integrating Young Unaccompanied Refugees in Oslo*. (Doktorgradsavhandling), Det medisinske fakultet, Psykososialt senter for flyktninger, UiO, Oslo.
- Hoel, M., & Hvinden, B. (1990). Om bruk av gruppediskusjoner som samfunnsvitenskapelig Forskningsmetode, I H. Holter & R. Kalleberg (Red.). *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ibenholt, T., & Bakli, O. (2009). *Bosetting av flyktninger*. Oslo: Davinci.
- IMDi. (2009). *Hvordan går det med integreringen? Årsrapport 2008*. Oslo: Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet.
- Kavli, H., Hagelund, A., & Bråthen, M. (2007). *Med rett til å lære og plikt til å delta. En evaluering av introduksjonsordningen for nyankomne flyktninger og innvandrere*. Oslo: Fafo.
- Kristiansen, I., & Skårberg, A. (2010). *Utsatte unge 17-23 år i overgangsfasen. Sluttevaluering av utviklingsarbeidet*. (Nova rapport 14/2010). Oslo: Nova.
- Kristofersen, L. (2010). Fritid og sosial deltakelse. I Sandbæk, M. & A. W. Pedersen (Red.), *Barn og unges levekår i lavinntektsfamilier* (s. 165-174). Oslo: Nova.
- Lindøe, P.H., Mikkelsen, A., & Olsen, O. E. (2002). Fallgruver i følgeforskning. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 43(2), s 191-217.
- Lorentzen, H. (2003): *Velferdskommunen og de frivillige organisasjonene. Dugnad, engasjement og velferd*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Lorentzen, H., Brekke, J. P., & Andersen, R. (1995). *Ansvar for andre: frivillighetssentralen i velferdspolitikken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lund, M. (2006). *Gode grep i introduksjonsprogram for å gjøre overgangen til ordinært arbeid lettere. En gjennomgang av prosjekterfaringer 2003-2005*. Oslo: Fafo.
- Lundh, L., Hjelmbrekke, H., Skogdal, S. (Red.). (2014). *Inkluderende praksis. Gode erfaringer fra barnehage, skole og fritid*. Oslo: Universitetsforlaget
- Mason, J. (2005). *Qualitative Researching*. London: Sage.
- Miles, A. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. London: Sage Publications.
- Morrow, V., & Richards, M. (1996). The ethics of social research with children: an overview. *Children & Society*, 10(2), 90-105.

- Nuland, B.R., Hjort, J. L., Fløtten, T., & Backe-Hansen, E. (2009). *Aktivitet og deltakelse for fattige barn og unge. En evaluering av tilskuddsordninger*. (Fafo rapport 50/2009). Oslo: Fafo.
- Nuland, B.R., Reegård, K., & Sandlie, H. C. (2010). *Tiltak for fattige barn og unge. Evaluering av fattigdomstiltakene innenfor tilskuddordningen Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn*. (Fafo rapport 19/2010). Oslo: Fafo.
- Paulsen, V., Thorshaug, K., Portaas Haugen, M., & Berg, B. (2012). *Flyktningguiden som døråpner*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Sandmel, T. (2014). Fordommer og inkludering. I L. Lundh, H. Hjelmbrække & S. Skogdal (Red.). (2014). *Inkluderende praksis. Gode erfaringer fra barnehage, skole og fritid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sandæk, M., & Pedersen, A. W. (Red.). (2010). *Barn og unges levekår i lavinntektsfamilier. En panelstudie 2000-2009*. Oslo: Nova.
- Selle, P. (1993). Voluntary organizations and the welfare state: the case of Norway. *Voluntas* 4(1), 1-15.
- Skare, S. (1996). *Flerkulturelt barnevernsarbeid*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Skogdal, S. (2014). Inkludering er deltakelse for alle. I L. Lundh, H. Hjelmbrække & S. Skogdal. (Red), *Inkluderende praksis. Gode erfaringer fra barnehage, skole og fritid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- St. meld. nr. 39 (2006-2007). (2007) «Frivillighet for alle». Hentet fra <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/Stmeld-nr-39-2007-/id477331/>
- Svendsen, S., & Berg, B. (2010). *Barnepakken 2010*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Thagaard, T. (2010). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thorshaug, K., & Svendsen, S. (2014). *Helhetlig oppfølging. Nyankomne elever med lite skolebakgrunn fra opprinnelseslandet og deres opplærings situasjon*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Tøssebro, J. (2004). Introduksjon. I Tøssebro, J. (Red), *Integrering og inkludering* (s. 11-42). Lund: Studentlitteratur.
- Valenta, M., & Berg, B. (Red.). (2012). *Asylsøker i velferdsstatens venterom*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Valenta, M. (2008). *Finding friends after resettlement. A study of social integration of immigrants and refugees, their personal networks and self-work in everyday life*. (Doktorgradsavhandling), Det samfunnsvitenskapelige fakultet, NTNU, Trondheim.
- Valenta, M., Berg, B., & Henriksen, L. (2003). *Gjensidighet, nysgjerrighet, likeverd. Evaluering av Flyktningguiden i Trondheim*. Trondheim: SINTEF.
- Wollebæk, D., & Sivesind, K. H. (2010). *Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997-2009*. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

ISBN

Trykk: 978-82-7570-421-2

Web: 978-82-7570-422-9

NTNU Samfunnsforskning

Dragvoll Allé 38 B

7491 Trondheim, Norway

Tel: 73 59 63 00

Fax: 73 59 66 24

E-post: kontakt@samfunn.ntnu.no

Web: www.ntnusamfunnsforskning.no